

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนา
ธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุคสีมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ธีรพงศ์ เถาว์ชาติ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ดร.กฤษ จรินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่งเสมอมา ผู้ทำการวิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากท่านประธานและคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ทุกท่านผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ และ ดร.ศุภสิทธิ์ เลิศบัวสิน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพงานนิพนธ์ และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมให้คำแนะนำให้งานวิจัยถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้ทำการวิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกท่าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานนิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายปกรณ์ เถาว์ชาติ บิดาที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถมีวันนี้ได้ รวมถึงให้กำลังใจในการทำงานนิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแต่บิดามารดา และบูรพาจารย์ ที่เคยอบรมสั่งสอนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

ธีรพงศ์ เถาว์ชาติ

57710017: สาขาวิชา: การจัดการสาธารณะ; บช.ม. (การจัดการสาธารณะ)

คำสำคัญ: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ วิชาหกิจชุมชน

ธีรพงศ์ เถาว์ชาติ: การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดศิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์.

(THE USE OF ORGANIC FERTILIZER TO REDUCE PRODUCTION COST REGARDING TO PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AND TO DEVELOP COMMUNITY ENTERPRISE IN KUDSIMKUMMAI SUB-DISTRICT, KHAO WONG DISTRICT, KALASIN PROVINCE). อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: กฤษ จรินทร์, ปร.ด., 102 หน้า, ปี พ.ศ. 2559.

การทำวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้แบบสอบถามโครงการและใช้การสังเกต เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดศิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจำนวนสมาชิก 12 คน

ผลการวิจัย พบว่า โครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนสำคัญต่อบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผู้ดำเนินโครงการจัดขึ้น แต่ที่พบทำได้น้อยเพราะ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีภาระหน้าที่ หลายด้านด้วยกันประกอบกับเป็นฤดูแห่งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร และประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง ในด้านของโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์ จึงทำให้ไม่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้เต็มที่ และทั้งนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง ในส่วนการพัฒนาอาชีพมีข้อจำกัดด้วยเวลาที่มีระยะเวลาสั้นในการดำเนินกิจกรรมจึงไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและประกอบกับปัญหาดำเนินโครงการในปัญหาด้านการตลาดและยังขาดความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่ อาจเป็นเพราะมีความคิดและความเชื่อว่า การทำการเกษตรโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยากลำบากกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเพราะปุ๋ยเคมีส่งผลต่อผลการเกษตรในระยะสั้น และจากสภาพสังคมที่ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบ และเกิดการประเมินค่าการทำการเกษตรที่ต่ำ จึงไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

57710017: MAJOR: PUBLIC MANAGEMENT; M.B.A. (PUBLIC MANAGEMENT)

KEYWORDS: PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY/ COMMUNITY ENTERPRISE

THEERAPONG THAOCHALEE: THE USE OF ORGANIC FERTILIZER TO REDUCE PRODUCTION COST REGARDING TO PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AND TO DEVELOP COMMUNITY ENTERPRISE IN KUDSIMKUMMAI SUB-DISTRICT, KHAO WONG DISTRICT, KALASIN PROVINCE. THESIS ADVISOR: KRIT JARINTO, Ph.D., 102 P. 2016.

This study attempts to support members and agriculturists in nearby circumstances to use organic fertilizers to reduce production cost and to promote careers. This Participatory Action Research (PAR) study utilized questionnaire and observation as research tools to collect data. The population in this study were 12 members of Nong Snow Community Enterprise, Moo 8, Kudsimummai Sub-district, Khao Wong District, Kalasin Province.

The findings reveal that the project of using organic fertilizers to reduce production cost according to philosophy of sufficiency economy played an important role to develop Nong Snow Community Enterprise, Moo 8, Kudsimummai Sub-district, Khao Wong District, Kalasin Province, especially to urge people to pay attention in participating activities of the community enterprise. However, it was found that they could not participate much since the participants obliged several duties as well as the activities held during planting and harvesting seasons. Therefore, people did not seriously focus on career promotion of using organic fertilizers to reduce production cost according to philosophy of sufficiency economy. Most members of the community enterprise and agriculturists in the nearby area still lacked of understanding and experience, hence they could not fully apply philosophy of sufficiency economy. Also, there were no officials responsible for the project. Since there was limited time to operate the activities for career promotion, the activities could not run continuously. Most people still lacked of understanding in patterns and aspects to manage with marketing problems. They were not interested in the project because they thought and believed that the use of organic fertilizers were more difficult than the use of chemical fertilizers. Chemical fertilizer could be effective in short time. When people learn more about this, they felt negative and they underestimated agriculture. In short, they were not interested in participated in the project of using organic fertilizers to reduce production cost according to philosophy of sufficiency economy.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน.....	18
ข้อมูลทั่วไปกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลกุศโลทัยใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	49
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก.....	91
ภาคผนวก ข.....	96
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	102

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 แผนปฏิบัติการงานวิจัย (Action Plan) ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ตุลาคม 2559 ถึง 15 ธันวาคม 2559	43

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2-1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	10
4-1 นายเอ กำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม).....	50
4-2 นางบีและดี กำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม)	51
4-3 นางบีและนางดี กำลังเตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ (ก่อนเข้ารับการอบรม) ..	51
4-4 นายซีกำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม).....	52
4-5 เตรียมวัตถุดิบในการทำน้ำหมักชีวภาพ	58
4-6 เตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมัก	58
4-7 การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจในหัวข้อ ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน	60
4-8 เกษตรกรที่สนใจในการเข้ารับการอบรม.....	60
4-9 เกษตรกรที่เข้าอบรมกำลังเรียนรู้วิธีทำปุ๋ยหมัก	61
4-10 เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมกำลังเรียนรู้วิธีทำน้ำหมักชีวภาพ.....	61
4-11 นายอีกำลังฝึกทำปุ๋ยหมักอินทรีย์	62
4-12 นางเอฟและนางสาวจี กำลังเตรียมน้ำหมักชีวภาพในการนำไปผสมทำปุ๋ยหมักอินทรีย์.....	63
4-13 นางเอฟและนางสาวจี กำลังเตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ.....	63
4-14 นายอีและนางไอ กำลังฝึกทำปุ๋ยหมัก.....	64
4-15 นายเจกำลังฝึกทำปุ๋ยหมักชีวภาพ.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมุ่งเน้นกลยุทธ์การเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นกลยุทธ์ขั้นพื้นฐานของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ผลักดันการพัฒนาประเทศไทยตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยต่อหัว ซึ่งตัวเลขดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศอย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลให้มีการแข่งขันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น จากปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวจึงมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศมากขึ้น อันสะท้อนจากการปรับใช้แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ที่ได้นำเอาหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลระหว่างคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย นอกจากนั้นทิศทางการพัฒนาประเทศ ตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่ถูกใช้ในช่วงปีพุทธศักราช 2550-2554 ก็ยังคงใช้

หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสังคมความสุขอย่างยั่งยืน โดยได้มีการกำหนดกรอบของการพัฒนาไว้ 3 เรื่อง คือ 1) การพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ 2) การพัฒนาทุนทางสังคม และ 3) การพัฒนาทุนทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในทางเศรษฐกิจนั้นจะมุ่งเน้นการผลิตตามศักยภาพของประเทศ และความต้องการของตลาดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ขณะที่ในทางสังคมมุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม สร้างความมั่นคง แก่องค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนการพัฒนาทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ยึดหลักความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน และการสืบทอดทางภูมิปัญญา ด้วยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และการวางแนวทางตลอดจนกลยุทธ์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่พยายามจะแก้ปัญหาการไม่สามารถสร้าง และการกระจายรายได้เท่าเทียมกัน ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นั้น ทุกภาคส่วนได้เห็นพ้องร่วมกันที่จะน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาทุก

ภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำ รายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของ สังคมไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2543)

ตำบลกุศโลิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอีกตำบลหนึ่งที่น้อมรับตามพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชนของตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนายั่งยืน และประสงค์ที่จะให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาหาเลี้ยงตนเองได้ อีกทั้งยังมีชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากเดิม และยังเน้นการพัฒนาศักยภาพทั้งส่วน ตนและส่วนรวมเพื่อการพัฒนาของประเทศ

ในปัจจุบันคนในชุมชนมีการรวมตัวกัน ทำการเกษตรหรืออาชีพเกษตรกรรม แต่ต้นทุนทางการเกษตรในการผลิตสูง ได้ผลผลิตและกำไรน้อยไม่เพียงพอต่อการยังชีพ จึงได้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้าอยู่มาก เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐบาล ได้มีการส่งเสริมชุมชนหรือเจ้าของกิจการขนาดเล็กให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดได้ วิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุศโลิมคุ้มใหม่ เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ได้รวมตัวกันขึ้นเพื่อพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์ ในเบื้องต้นได้ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง จากนั้นได้ขยายกระบวนการผลิตให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงมีความต้องการขึ้นทะเบียนปุ๋ยเพื่อการค้า แต่พบปัญหาจากการพัฒนาสูตรปุ๋ยให้ได้ตามมาตรฐานการขึ้นทะเบียนปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งยังไม่ผ่านมาตรฐานจึงยังไม่สามารถขึ้นทะเบียนปุ๋ยอินทรีย์ได้ ทางวิสาหกิจชุมชนจึงขอรับการสนับสนุนจากโครงการ ITAP โดยจัดหาที่ปรึกษาให้ดำเนินการ

ดังนั้น ในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึง โดยการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับการปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำไปขยายผลสู่หมู่บ้านและชุมชน ในการสร้างอาชีพให้กับหมู่บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

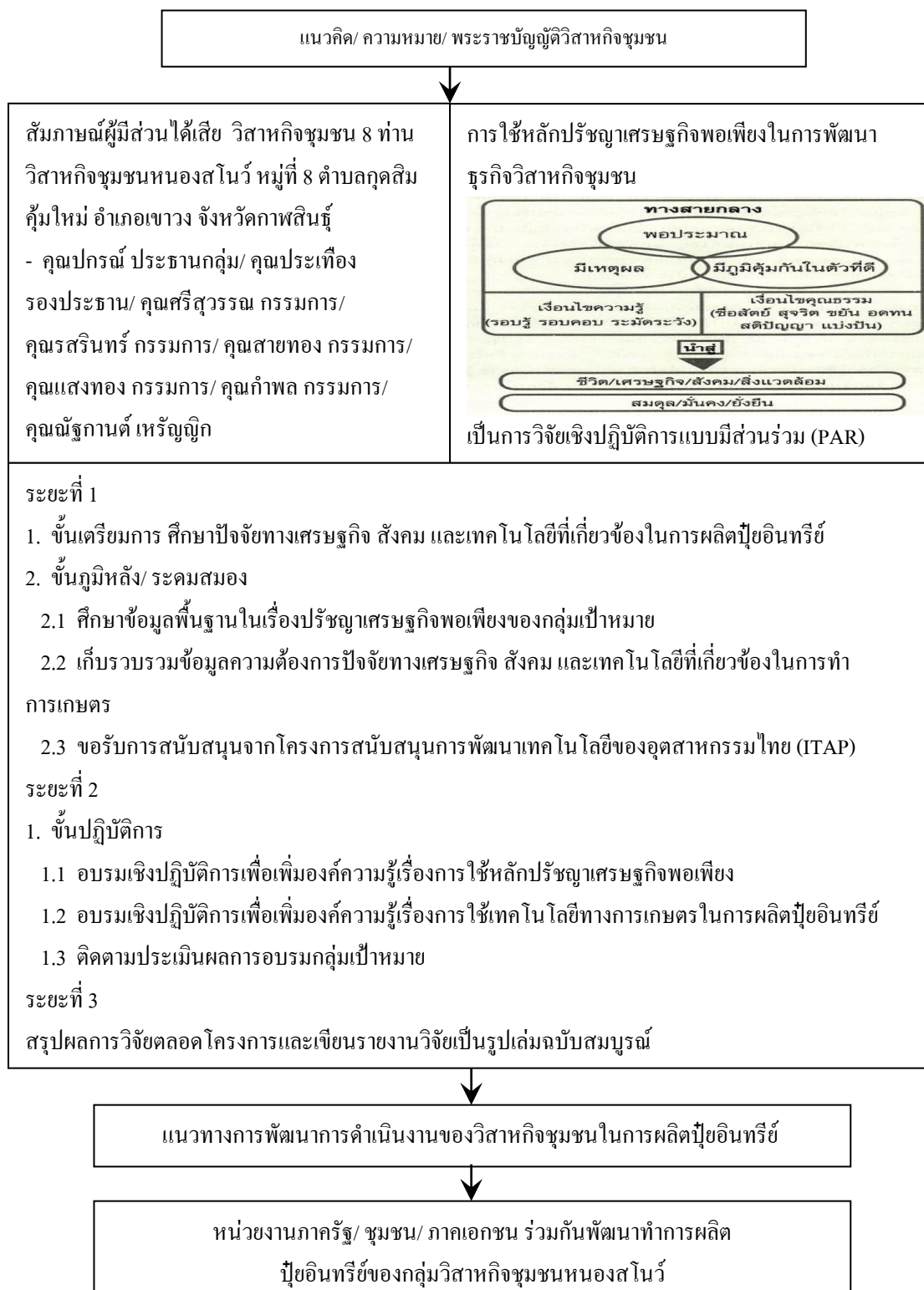
คำถามของการวิจัย

1. สาเหตุที่ไม่สามารถนำเอาการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้เท่าที่ควร คืออะไร
2. ปัญหา อุปสรรค ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ คืออะไร
3. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่าย ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิต
2. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตมากขึ้น จากการสนับสนุนและส่งเสริมจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง ปัญหา อุปสรรค สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นกิจการที่มีขนาดเล็กให้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในชุมชนเพื่อลดต้นทุนรายจ่ายในชุมชนสามารถที่จะแข่งขันด้านการตลาดได้และเพื่อให้เกษตรกรและชุมชนใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่าย โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559-ธันวาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปรัชญา หมายถึงแนวทาง ความคิดเห็นหรือความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ หรือเป็นระบบของหลักในการดำเนินชีวิต ปรัชญาเป็นกรอบกว้าง ๆ ที่รวมหลักการ วิธีการ และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันหลากหลายภายใต้ความเชื่อ ความคิด และหลักเกณฑ์เดียวกัน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง รูปแบบปฏิบัติพื้นฐานของการได้รับปัจจัยสี่พอเพียง และมีรายได้พอเพียงสำหรับสมาชิกในครอบครัว ตามความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคล

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยมีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำอันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีวัฒนธรรมความเชื่อถือ หรือมีความสนใจร่วมกัน

ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ หมายถึง ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุศลสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
4. ข้อมูลทั่วไปกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลกุศลสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” คือ ปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ท่านทรงได้ให้พระราชดำรัสที่ได้ชี้แนะแนวทางเพื่อการดำเนินชีวิตให้แก่คนไทยมาตลอดซึ่งนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น และในภายหลันั้นได้ทรงย้ำถึงแนวทางการแก้ไขเพื่อให้คนไทยรอดพ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

1. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการพอประมาณ การมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตัวเอง ตลอดจนการใช้ความรู้ การมีความรอบคอบ มีคุณธรรม เพื่อประกอบการวางแผนและการตัดสินใจในการกระทำ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549)

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ชี้ถึงในการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกคนทุกระดับชั้น เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนถึงรัฐบาลซึ่งในการพัฒนาและบริหารประเทศนั้นจะต้องให้มีการดำเนินไปในทิศทางที่เรียกว่า ทางสายกลาง โดยอย่างยิ่งการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจให้มีการก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง การมีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงการที่จะต้องมีความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันให้กับ

ตัวเองในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ โดยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในนั้น ทั้งนี้ เราจะต้องมีทั้งความรู้ ทั้งความรอบคอบ และทั้งความระมัดระวังเรื่องต่าง ๆ โดยอย่างยิ่งนั้นการที่จะนำวิชาการต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อการวางแผนในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ซึ่งในขณะเดียวกันนั้นเราจะต้องมีการเสริมสร้างพื้นฐานทางด้านจิตใจของคนในประเทศชาติด้วย ซึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนนักทฤษฎี นักธุรกิจต่าง ๆ ในทุกระดับชั้น ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ในอดีตเกษตรกรจะทำการผลิตเพื่อบริโภค แต่ต่อมาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเกษตรเป็นการเกษตรเพื่อการบริโภค และจำหน่ายเพื่อมุ่งเพิ่มรายได้ จึงทำให้ต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกในการทำการเกษตรมากขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นก่อให้เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศทำให้ต้องหันกลับมาทำการเกษตรเพื่อบริโภคและจำหน่ายในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้ง โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งสำคัญคือ ต้องรู้จักการพึ่งพาตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และรู้จักการนำทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2547)

ปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียงมีหลักในการพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบและแนวคิด ที่จะชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ซึ่งมีการปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสมและควรเป็น อันจะมีพื้นฐานที่มาจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของสังคมไทยเรา ซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีการมุ่งเน้นการเอาตัวรอดให้พ้นจากภัยและวิกฤติต่าง ๆ นั้นเพื่อความมั่นคงตลอดจนความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นยังสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนของบุคคลได้ในทุกระดับชั้น โดยจะมีการเน้นการปฏิบัติตนให้อยู่บนทางสายกลางและการพัฒนาตัวเองอย่างเป็นขั้นเป็นตอนต่อไป

3. คำนิยามของความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ที่พร้อม ๆ กัน อันได้แก่

3.1 ความพอประมาณ หมายความว่า ความพอดี ที่จะต้องไม่น้อยจนเกินไป และ ไม่มากจนเกินไปและจะต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นด้วย

3.2 ความมีเหตุมีผล หมายความว่า กระบวนการในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งจะพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

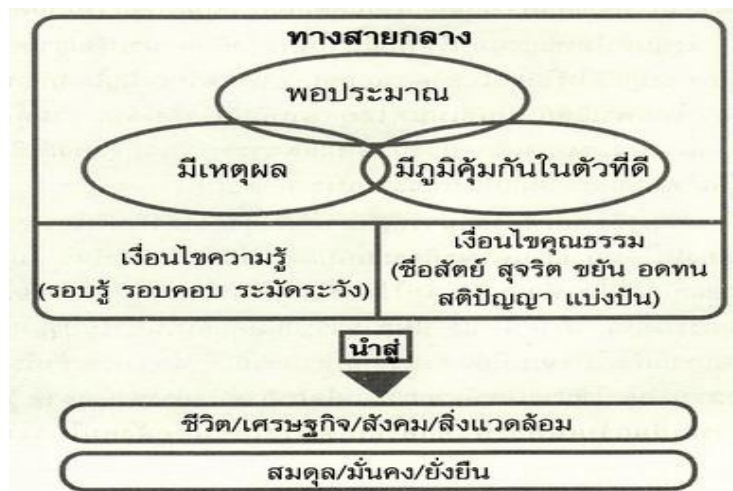
3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายความว่า การที่บุคคลนั้น ๆ มีเตรียมตัวเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรับผลกระทบที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยมีการคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการคาดการณ์ไว้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกลนั้น

4. เงื่อนไขในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้อยู่ในระดับพอดี เพียงพอนั้น จะต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน นั่นคือ

4.1 เงื่อนไขของความรู้นั้นจะประกอบไปด้วย ความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการ จะต้องเกี่ยวข้องกันอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา เพื่อให้เชื่อมโยงกัน นั่นก็เพื่อประกอบการวางแผน และสร้างความระมัดระวังในขั้นตอนของการปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขของคุณธรรม ที่จะต้องมีการเสริมสร้าง จะประกอบไปด้วย การมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และสุจริต มีความอดทนและความเพียร ตลอดจนมีการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ด้วยความไม่โลภ และความไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมาปรับประยุกต์ใช้ นั่นคือ การพัฒนาที่ระดับความสมดุลและความยั่งยืน พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้ ตลอดจนเทคโนโลยี

ภาพที่ 2-1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551)

3. หลักของความพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงดังนี้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551)

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกคนรอบรู้ ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียงทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น
3. สิ่งแวดล้อมที่มีความพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งจะได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และได้ทั้งกินทั้งใช้ได้ด้วย
4. ชุมชนที่มีความเข้มแข็งพอเพียง ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของชุมชนเพื่อที่จะมาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งและจะทำให้เกิดขึ้นซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ อย่างเช่น ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านความยากจน หรือปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ได้ด้วย
5. ปัญญาที่มีความพอเพียง นั่นก็คือ จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในรูปแบบของการปฏิบัติ และรูปแบบของการปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องร่วมกันไป
6. ต้องอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมที่มีความพอเพียง ซึ่งคำว่า วัฒนธรรมนั้น อันจะหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนกลุ่มชุมชน ที่มีจะสัมพันธ์อยู่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายมากมาย และมีเศรษฐกิจที่สัมพันธ์มีการเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความมั่นคงต่อไปได้
7. มีความมั่นคงที่มีความพอเพียง ไม่ใช่แค่เพียงจวบวาบเท่านั้น ซึ่งเดี๋ยวก็จนเดี๋ยวก็รวยแบบไม่ทันตั้งตัวกะทันหัน เดี่ยวก็อาจจะตกงานจู่ ๆ ก็จะไม่มื่อไรกิน ไม่มีอะไรใช้ ถ้าจะเป็นแบบนี้ต่อไปนั้น ประสาทของมนุษย์คงที่จะทนต่อไปไม่ไหวแน่ ๆ ซึ่งมันเป็นความผันผวนที่รวดเร็ว

จนเกินไป ส่งผลให้สุขภาพทางด้านจิตเสีย เกิดความเครียด ฟุ้งซ่านเพี้ยน และรุนแรงถึงขั้นฆ่าตัวตาย ตีดาเลยก็ได้ และเศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงนั้นจึงทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นตามลำดับ

การดำเนินชีวิตในแบบระบบของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2547) คือ

1. เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลทั่วไป คือ สามารถดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพและไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมต่าง ๆ มีอิสรภาพในการประกอบอาชีพ เดินทางสายกลางทำกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับตนเองและจะสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. เศรษฐกิจแบบพอเพียงในระดับเกษตรกรนั้นจะ เป็นเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเพื่อการเกษตร ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถที่มีมาใช้ในการจัดการและบริหารที่ดิน ทำกินได้โดยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแหล่งแม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งจะสามารถทำกิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันกับสภาพของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนความ ทางด้านต้องการต่าง ๆ ของเกษตรกรแล้วนั้น การที่เรานำทฤษฎีใหม่ในขั้นที่หนึ่ง มาใช้ในไร่นา และเน้นทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา นั้น ก็จะมีกิจกรรมในการเกี่ยวคู่ซึ่งกัน และจะมีการทำกิจกรรมในการส่งเสริมรายได้ให้แก่ เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้แรงงานของคนในครอบครัวได้อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ เพื่อที่จะช่วยลดต้นทุนในการผลิต ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ มีการจัดการผสมผสานกิจกรรมการ ปลูกพืช มีการเลี้ยงสัตว์ และการทำประมง ในเรือสวนไร่นาของตนเพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด

4. เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการผันแปรของ ธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และความสามัคคี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549)

เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินั้น อาจจะเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจแบบ พอเพียง ซึ่งจะมีอยู่ด้วยกัน 2 แบบ นั่นก็คือ 1. แบบพื้นฐาน กับ 2. แบบก้าวหน้า ดังต่อไปนี้

การมีความพอและเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวนั้น โดยอย่างยิ่งเน้นเฉพาะ เกษตรกรจะเป็นการทำเศรษฐกิจแบบพอเพียงในแบบพื้นฐานซึ่งจะเทียบได้กับเกษตรในแบบ ทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 1 นั้นโดยที่จะมุ่งแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ จะต้องมีการพึ่งพาน้ำฝนและทำให้ประสบกับอัตราความเสี่ยงจากการที่มีน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้ ซึ่งได้

สมมติไว้เกณฑ์นั้นว่ามีที่ดินเพียงพอต่อการชดเชยเพื่อที่จะแก้ปัญหาความเลียงเรื่องน้ำ จะทำให้สามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคและ ยังชีพได้ในระดับหนึ่ง และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการขั้นพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขยายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุม ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ที่สนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม สหกรณ์ หรือ เครือข่ายวิสาหกิจที่มีความพอเพียงในขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นนั้น จะต้องร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้กับกลุ่ม และเกิดประโยชน์กับส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังที่มีและความสามารถของตนที่ช่วยได้จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ และจะเกิดความพอและเพียงในวิถีในการปฏิบัติตนได้อย่างแท้จริงในอนาคต

ความพอเพียงในระดับประเทศนั้น จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในแบบของการก้าวหน้า ซึ่งจะครอบคลุมเกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 3 ในเรื่องการส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ภายในในประเทศ อาทิ บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันการวิจัย เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือเช่นนี้นั้นจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาที่มีมาในอดีต โดยจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มี เทคโนโลยีที่มีอยู่ และบทเรียนที่ได้จากการพัฒนาตามรูปแบบแนวทางของเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำให้ประเทศเป็น สังคมใหญ่ที่ประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่จะมีการดำเนินดำรงชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในที่สุด

5. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมได้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการพิจารณา (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551) ดังนี้

1. พิจารณาจากความสามารถในการพึ่งตนเองเป็นหลัก ที่เน้นความสมดุลทั้ง 3 คุณลักษณะคือ พอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน มาประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ที่มีองค์ประกอบครอบคลุมทั้ง 5 ประการ คือ

1.1 ความพอเพียงด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง ฝึกตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีความซื่อสัตย์ สุจริต อดทนและมีความเพียร

1.2 ความพอเพียงด้านสังคม มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี รู้จักฝึกกำลัง สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง

1.3 ความพอเพียงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ สามารถเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคง และระวังไม่ให้กิจกรรมกระทบสิ่งแวดล้อม

1.4 ความพอเพียงด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและภูมินิเวศน์ พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.5 ความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอดี พอมี พอกิน พอใช้ สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ประกอบอาชีพสุจริต (สัมมาอาชีพะ) ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน ใช้ชีวิตเรียบง่าย โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย รู้จักการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีเหตุผลเท่าที่จำเป็น ประหยัด รู้จักการเก็บออมและแบ่งปันผู้อื่น

2. พิจารณาความรู้คู่คุณธรรม มีการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติจริง) ในวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจต่าง ๆ อย่างรอบรู้ รอบคอบ และมีเหตุผลที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น มาปรับใช้อย่างมีขั้นตอนและระมัดระวังในการปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรความอดทน และสติปัญญาอย่างชาญฉลาดในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง

คุณธรรมที่ควรศึกษา และน้อมนำมาปฏิบัติ มี 4 ประการ ประกอบด้วย

ประการที่ 1 นั่นก็คือ การรักษาไว้ซึ่งความซื่อสัตย์ ความจริงใจที่มีต่อตัวเองและผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่ 2 นั่นคือ การรู้จักที่จะข่มจิตใจของตนเอง มีการฝึกจิตใจของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติชอบให้อยู่ในสัจจะวาจาและความดีนั้น

ประการที่ 3 ก็คือ การมีความอดทน ความอดกลั้น และการอดออมที่จะไม่ประพฤติปฏิบัติอันที่จะล่วงความซื่อสัตย์สุจริตไม่ว่าด้วยเหตุประการใด ๆ ก็ตาม

ประการที่ 4 นั่นคือ การรู้จักที่จะละวางซึ่งความชั่วต่าง ๆ ความทุจริตต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักที่จะเสียสละผลประโยชน์ของตนเองบ้างเพื่อที่จะเพิ่มประโยชน์ส่วนใหญ่ให้กับบ้านเมือง

การพัฒนาชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรดำเนินการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551) ดังนี้

1. ค้นหาความต้องการของตนเองให้พบว่า มีความต้องการอะไร มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างไร เช่น ต้องการมีชีวิตที่มีอนาคตก้าวหน้า มีความเป็นอิสระ มีเวลาเพื่อครอบครัว และสังคม มีทรัพย์สินเพียงพอ มีความสุข หลุดพ้นจากความยากลำบาก

2. วิเคราะห์ข้อมูลของตนเองและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้รู้สถานภาพ รู้สาเหตุของปัญหา รู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1 ศักยภาพของตนเอง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ (ทักษะ) ชื่อเสียง ประสบการณ์ ความมั่นคง ความก้าวหน้า สภาพทางการเงิน การสร้างรายได้ การใช้จ่าย การออม คุณธรรมและศีลธรรม

2.2 ศักยภาพของครอบครัว เช่น วิธีการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ความเชื่อ ทักษะ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี คุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว สถานะทางสังคม สถานะทางการเงิน ที่เป็นทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือน รายได้ รายจ่ายของครัวเรือน

3. วางแผนการดำเนินชีวิต

3.1 พัฒนาตนเอง ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ใฝ่เรียนรู้) สร้างวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะวินัยทางการเงิน

3.2 สร้างนิสัยที่มีความคิดก้าวหน้า มุ่งมั่นในเป้าหมายชีวิต หมั่นพิจารณาความคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นระบบโดยใช้ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและครอบครัว

3.3 หมั่นบริหารจัดการใจให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาดี เสียสละ สามัคคี เทียงธรรม ศีลธรรม

3.4 ควบคุมจิตใจเพื่อให้ตนเอง ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม สร้างสรรค์ ความเจริญรุ่งเรือง

3.5 พัฒนาจิตใจ ให้ลด ละ เลิก อบายมุข กิเลส ตัณหา ความโกรธ ความหลง

3.6 เสริมสร้างและฟื้นฟูความรู้และคุณธรรมของตนเองและครอบครัว เช่น เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกทักษะ ในวิชาการต่าง ๆ หรือวิชาชีพ หมั่นตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง อย่างสม่ำเสมอ

3.7 ปรับทัศนคติในเชิงบวก และมีความเป็นไปได้

4. จดบันทึกและทำบัญชีรับ-จ่าย

5. สรุปผลการพัฒนาตนเองและครอบครัว โดยพิจารณาจาก

5.1 ร่างกายมีสุขภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง

5.2 อารมณ์ต้องไม่เครียด มีเหตุมีผล มีความเชื่อมั่น มีระบบคิดเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีแรงจูงใจ กล้าคิดกล้าทำ ไม่ท้อถอย หรือหมดกำลังใจ เมื่อประสบปัญหาในชีวิต

5.3 สิ่งเหล่านี้ได้ลด ละ เลิก ได้แก่ รถป้ายแดง เงินพลาสติก โทรศัพท์มือถือ สถาน
 เริงรมย์ เหล้า บุหรี่ การพนัน

6. การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภาคเกษตร

วิถีชีวิตของเกษตรกรไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ
 สังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง รายได้ไม่เพียงพอและเป็นหนี้สิน
 จึงจำเป็นต้องปรับระบบการเกษตรของครัวเรือนให้สอดคล้องกับสภาวะการผลิต และการตลาดใน
 ปัจจุบัน ตามความเหมาะสมของระบบนิเวศเกษตร โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะทำให้
 ครัวเรือน เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป
 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551)

6.1 ลดรายจ่าย เป็นการประหยัด และเป็นผลดีต่อสุขภาพ การทำพืชผักสวนครัวรั้วกิน
 ได้ เป็นอาหารสำหรับการบริโภคในครัวเรือน นับเป็นงานอดิเรกที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีใน
 ครอบครัว แม้ไม่มีพื้นที่ก็สามารถทำสวนครัวในบ้านได้ เช่น การปลูกพืชในกระถางหรือในภาชนะ
 แขนวน ฯลฯ พืชที่ปลูกก็เป็นพืชที่ใช้เป็นประจำในครัว เช่น พริก มะเขือ กะเพรา ชะพลู หอม ผักชี
 ชะอม ตำลึง ผักหวาน เป็นต้น

6.2 เพิ่มรายได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การ
 ถนอมอาหาร และแปรรูปงานฝีมือ ในหัตถกรรมสิ่งประดิษฐ์ การผลิตกล้าไม้ดอก-ไม้ประดับ เลี้ยง
 สัตว์ ประมง เพาะถั่วงอก เพาะเห็ด เป็นต้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรมการเกษตร

6.3 ขยายโอกาส เกิดจากการพัฒนาศักยภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยการ
 ร่วมมือการสร้างอาชีพได้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า บุตร-หลาน ได้รับการศึกษาสูงขึ้น
 ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถรวมกันจัดหาตลาด แหล่งเงินทุน และเครือข่าย มาใช้ในการประกอบ
 อาชีพอย่างยั่งยืนทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงและอบอุ่นต่อไป

6.4 เศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร เกษตรกรสามารถดำเนินชีวิตตามแนวทาง
 เศรษฐกิจพอเพียงได้ ด้วยการทำการเกษตรที่ผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวก่อน เมื่อเหลือจึง
 จำหน่ายเป็นรายได้ ที่เห็นได้ชัดคือ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่แบ่งพื้นที่ออกเป็นสวน ๆ มีพื้นที่นา
 ข้าว พืชไร่ ไม้ผล สระน้ำ และบริเวณบ้าน เพื่อให้มีกิจกรรมการผลิตที่หลากหลาย มีผลผลิตออกทุก
 ฤดูกาล มีรายได้ประจำวัน สัปดาห์ เดือน และปี การทำการเกษตรแบบนี้ สามารถทำได้ในพื้นที่ ทุก
 ขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก ประมาณ 1-2 ไร่ จนถึงฟาร์มขนาดใหญ่

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise-SMCE) เป็นคำที่มีการนำมาใช้หลังจากที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ขนานไปกับเศรษฐกิจกระแสหลัก อันเนื่องมาจากว่าเศรษฐกิจกระแสหลักก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของประชาชนและก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ คำว่าวิสาหกิจชุมชนอย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องอธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามความหมายที่นักวิชาการต่าง ๆ กล่าวไว้ดังนี้

“วิสาหกิจชุมชน” จัดเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีรูปแบบ ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่มีเอกภาพ ส่งผลให้มีปัญหาในการดำเนินงานเพราะวิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือภาคเอกชน และบางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จึงได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ให้คำนิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise: SMCE) หมายถึง “การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋ว เพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก ทั้งยังกล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนอื่นที่จะเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่มีการดำเนินการ โดยคณะของบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีการใช้ชีวิตร่วมกันและมีการรวมตัวกันขึ้นเพื่อประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ในชุมชนและระหว่างชุมชนด้วยกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายที่ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า วิสาหกิจชุมชนจะต้องมี การประกอบการ ที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอนเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมการจัดการผลผลิต ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย (กัญญามน อินทวาท, 2550)

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คำว่า “วิสาหกิจชุมชน” นั้นสามารถใช้คำว่า “ธุรกิจชุมชน” แทนได้ อันเนื่องมาจากว่าชุมชนไม่ใช่รัฐ ดังนั้นสถาน-ประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของก็ต้องจัดว่าเป็นของภาคเอกชนเช่นเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วถ้าหากใช้คำว่าธุรกิจนั้นก็หมายถึงการแสวงหากำไรเป็นที่ตั้ง แต่สถานประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของนั้นก็กลับมีแนวคิดที่จะมีการเน้นในการที่จะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากกว่าการที่จะมาแสวงหากำไร เช่นนั้นเราจึงควรที่จะใช้คำว่า “วิสาหกิจในชุมชน” ได้เช่นเดียวกันกับ “รัฐวิสาหกิจ” ที่หลาย ๆ คนได้รู้จัก ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นจะมีการจัดกลุ่มจัดกิจกรรมเป็นของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ทำซึ่งจะมุ่งไปสู่ตลาดที่มีขนาดใหญ่ และไม่ใช่งานจัดกิจกรรมที่มีความซับซ้อนอะไรมากนักแต่ ล้วนแล้วแต่จะเป็นการทำกินและทำใช้เพื่อทดแทนการซื้อจากตลาด การจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาทิ การจัดการเรื่องข้าว เรื่องหมู เรื่องเห็ด เรื่องเป็ด เรื่องไก่ ผัก ผลไม้ น้ำยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน หรืออื่น ๆ มากมายนั้น ชุมชนจะทำได้เองโดยไม่มี ความยุ่งยากมากนัก การทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจใหญ่เข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านได้ทรงเปรียบเทียบเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นเหมือนเสาเข็มของตึกที่ทำให้ตัวตึกเกิดความมั่นคงและแข็งแรงเศรษฐกิจของประเทศก็เช่นเดียวกันเพราะจะเข้มแข็งและอยู่ได้ ที่ผ่านมานั้นระบบทางด้านเศรษฐกิจในประเทศไทยเราก็เปรียบเสมือนการสร้างตึกที่มีฐานที่แคบ และถ้าฐานไม่มีความแข็งแรง ตึกก็อาจพังลงมาได้ ฉะนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ โดยมีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าให้เกิดความเข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน เกิดการสร้างรายได้ และมีการลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น

2. วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่าย

ปัจจัยที่ทำให้องค์กรต่าง ๆ ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรเป็นสำคัญ รวมตลอดถึงภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กร ซึ่งมีลักษณะเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ แต่มีมูลค่ามากกว่าสินทรัพย์ประเภทที่มองเห็นได้เสียอีก (เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร ฯลฯ) สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้เหล่านี้ คือ ทักษะปัญญา (Intellectual capital) เพราะสิ่งที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในยุคนี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของบุคลากรหรือเกิดจากทุนมนุษย์ (Human capital) จากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการต่างประเทศพบว่ามูลค่าขององค์กร

มากกว่าร้อยละ 85 มาจากสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ภายในองค์กร คือทุนทางปัญญาที่ตนเองที่ผลักดันให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จมากที่สุด (ผู้จัดการออนไลน์, 2546) ดังนั้น การจัดการวิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่ายควรดำเนินการดังนี้

1. วางแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระหว่างตำบล ในเครือข่ายที่มีอยู่ โดยพิจารณาจากข้อมูล เช่น โรงงานน้ำดื่มหนึ่งโรง โรงงานปุ๋ยชีวภาพหนึ่งโรง โรงงานอาหารสัตว์หนึ่งโรง ควรจะพอเหมาะสำหรับกี่ตำบล ใครควรจะทำกิจกรรมไหน ร่วมหุ้น แบ่งกันทำ ร่วมกันบริโภค
2. วางแผนการร่วมทุนระหว่างตำบล ร่วมแบบไขว้หุ้น แลกเปลี่ยนผลผลิต ผลิตภัณฑ์ สร้างเครือข่าย และพัฒนาเป็น Cluster ระหว่างตำบล และเครือข่าย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน

“ชุมชน” มีนัยและความหมายที่เป็นไปตามพลวัตหรือกระแสของสังคม แต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่า นักวิชาการ นักพัฒนา หรือผู้คนที่ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ล้วนต่างให้ความหมายที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะคติ หรือโดยมีจุดมุ่งหมายที่หวังช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายของตนเพื่อผลประโยชน์ประการใดประการหนึ่ง

ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การจำกัดนิยามของคำว่า “ชุมชน” ไว้ในแนวใดแนวหนึ่งย่อมจะขาดความหลากหลายหรือความไม่เข้าใจในการความเป็นชุมชน ถ้าจะพิจารณาโดยรวมก็จะเห็นได้ว่า การเป็นชุมชนได้นั้นจะเน้นในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกันและการเกาะเกี่ยวพันกันของคนและในกลุ่มเพื่อนมนุษย์ในระดับต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามนั้น การพยายามทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาในการที่จะเลือกความเหมาะสมและสอดคล้องกับฐานปฏิบัติการ (Practical base) ของตน

ความหมายของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ให้ความหมายว่า “ชุมชน” หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเองได้

ชยันต์ วรรณะภูติ (2536) ได้กล่าวถึง “ชุมชน” ไว้ว่า การอยู่ร่วมกันของกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่ง โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นเพื่อการดำรงชีวิต ด้วยเหตุที่มีคนในกลุ่มดังกล่าวมาอาศัยอยู่ร่วมกันนั้นก็เพื่อใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น เพื่อการผลิต จึงได้มีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันขึ้น โดยมีองค์กรหรือสถาบันของชุมชนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ชุมชน ก็หมายถึง สังคมขนาดเล็กในชนบทที่ยังไม่พัฒนาหรือสังคมหมู่บ้านที่

สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และยังสามารถรักษาแบบแผนการดำรงชีวิต บางส่วนได้ และได้ตีความหมายของคำว่า “ชุมชน” ในระดับเดียวกับคำว่า “สังคมหมู่บ้าน” ซึ่งเป็นการช่วยให้เข้าใจความหมายของคำว่า “ชุมชน” ในระดับ “สังคมหมู่บ้าน” ซึ่งเป็นการช่วยให้เข้าใจในความหมายของคำว่า “ชุมชน” ในลักษณะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้ เพราะคำว่า “หมู่บ้าน” สื่อความหมายให้เข้าใจถึงการกระจุกตัวของบ้านหลาย ๆ บ้านหรือหลายครัวเรือนในพื้นที่แห่งหนึ่งหรือในระบบนิเวศน์แห่งหนึ่งและเป็นหน่วยสังคมขนาดเล็กที่สุดที่สมาชิกของสังคมพัฒนาขึ้นตามธรรมชาติและต่อมาภายหลังทางราชการอาจจะกำหนดให้เป็น “หมู่บ้าน” ในความหมายของทางราชการ

กาญจนา แก้วเทพ (2538) กล่าวถึง “ชุมชน” ว่า “ชุมชน“ หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้านและผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วย

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) กล่าวถึง “ชุมชน” โดยสรุปว่า “ชุมชน” ประกอบไปด้วยระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครอง โครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศน์วิทยา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มีความเชื่อมโยงกันชนิดที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ประเวศ วะสี (2540) ได้ให้ความหมายของ “ชุมชน” โดยเน้น “ความเป็นชุมชน” ว่า หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ คำว่า Community มีความหมายในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ถ้าพิจารณาคำภาษาอังกฤษ “Com” มีความหมาย = Together และจะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับใกล้เคียงอีกหลายคำ เช่น Communal ของ ชุมชนเพื่อชุมชน Common = ร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วย Commune = ความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด

พจนานุกรม Oxford Advanced Learner’s Dictionary English (1994) ได้ให้ความหมายของ ชุมชน ว่าหมายถึง กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีศรัทธา

ความเชื่อ เชื้อชาติ การงาน หรือมีความรู้สึกนึกคิด ความสนใจที่คล้ายคลึงกัน มีการเกื้อกูลการ เป็นอยู่ร่วมกัน

Blaker Brownell (1950) ได้ให้ความหมายของชุมชนไว้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ว่า “ชุมชน” คือ การกระทำที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่ คนรู้จักกันอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม

Lofauist (1983) ให้ความหมายในชุมชนว่า “ชุมชน” คือ จิตวิญญาณหรือความรู้สึก เกิดขึ้นเมื่อคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

จะเห็นได้ว่า ความหมายของชุมชนนั้นไม่จำกัดแน่นอนตายตัว อาจพิจารณาได้หลาย แง่มุม อาทิ ประชากร กายภาพ สังคมวิทยา จิตวิทยา และอาจสรุปได้ว่า “ชุมชน” มีความหมายทั้ง รูปธรรมและนามธรรม

1. ในความหมายของชุมชนเชิงรูปธรรมจำกัดอยู่กับความหมายที่ให้ความสำคัญกับอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์หรือบริเวณบ้านเล็ก ๆ ที่มีคนถึงหมู่บ้านเท่านั้น

2. ในความหมายเชิงนามธรรม “ชุมชน” เป็นคำที่มีการนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางและ ใช้ในลักษณะแตกต่างกันออกไป จึงมีอาจกล่าวได้ว่า “ชุมชน” เป็นคำที่มีความหมายแน่นอนตายตัว เพียงประการเดียว การไม่ยึดติดกับความหมายแคบ ๆ ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะช่วยให้เกิดทรรศนะอัน กว้างขวางในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้หลายแง่มุมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาแนวคิดและ ความหมายของชุมชนในทัศนะของการพัฒนาชุมชนก็ควรจะต้องศึกษาถึงความหมายที่เป็นรากฐานและ เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกันกับสมาชิกของชุมชนต่อไปด้วย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

แนวคิดแล้ว “ชุมชน” มีความหมายที่หลากหลายและสามารถจะจัดกลุ่มตามนัยหรือ ความหมายที่ใกล้เคียงกันได้ 4 แนวคิด คือ

1. แนวคิดทางสังคมวิทยา (Sociological Perspective)
2. แนวคิดทางมานุษยวิทยา (Humanistic Perspective)
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม (Civil Society Perspective)
4. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่ (Virtual Community Perspective)

1. แนวคิดทางสังคมวิทยา (Sociological perspective)

ตามแนวคิดนี้

ชุมชนมีฐานะเป็นหน่วยทางสังคม และนิยามความหมายของคำว่า “ชุมชน” คือ หน่วยทางสังคมและกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย ละแวก บ้าน หมู่บ้าน เมือง มหานคร ตามลำดับ

George Hillary (Poplin, 1979) พยายามหาความหมายร่วมจากคำจำกัดความของคำว่า ชุมชนซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ซึ่งสรุปหาความหมายต่าง ๆ นั้นได้ว่า ชุมชน จะประกอบไปด้วย

1. อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์
2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. มีความผูกพัน

แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้โต้แย้งวิธีการสรุปคำจำกัดความในแบบของ Hillary ว่าไม่อาจหาคำจำกัดความตายตัวมาอธิบายลักษณะของชุมชนทุกชุมชน เพราะแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกันออกไป หากพยายามจะหาลักษณะร่วมแล้ว ชาติแท้ของชุมชนบางชุมชนจะขาดหายไปจากคำจำกัดความอันเป็นคำกลางนั้น (Plant, 1974)

ในขณะที่ Poplin (1979) ได้กล่าวถึงชุมชนใน 5 สถานะ คือ

1. กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่หรือบริเวณหนึ่ง (Geographical area)
2. สมาชิกมีการติดต่อระหว่างกันทางสังคม (Social relationship)
3. สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม (Social relationship)
4. มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อระบบนิเวศ (Psycho-ecological relationship)
5. มีกิจกรรมส่วนรวม เพื่อใช้ประโยชน์ (Central activities for utilization)

แนวคิดของ Hillary และ Poplin ได้เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ชุมชนของนักสังคมวิทยาในรุ่นต่อมาและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมองชุมชนในฐานะทั้ง 3 ประการ คือ

ชุมชนในฐานะหน่วยทางภูมิศาสตร์ (Community as a territorial unit)

การพิจารณาชุมชนในมิตินี้มีความสำคัญ คือ ทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีหลักแหล่งที่ต้งแน่นอนและสมาชิกสามารถระบุที่อยู่ของตนได้

1. อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์นั้นมีอิทธิพลกับชุมชน ซึ่งจะเห็นได้จากหลาย ๆ กรณี สภาพทางภูมิศาสตร์จะเป็นตัวกำหนดสถานที่ตั้งและศักยภาพในการเจริญเติบโตของชุมชน นั่นคือชุมชนมีเกิดการขึ้นในบริเวณที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ หรือที่ที่ซึ่งมีการเดินทาง การคมนาคมได้สะดวกเหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานโดยถาวร

2. ชุมชนที่มีอิทธิพลต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์นั้น แม้ว่าตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาณาเขตและบริเวณที่เกี่ยวข้องกับทางภูมิศาสตร์ จะมีอิทธิพลต่อสถานที่ตั้งและพบวัดการเจริญเติบโตของชุมชน แต่การปรับตัวของคนต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ของชุมชนก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ดังนั้น มนุษย์เองมีส่วนในการกระทำต่อภาวะแวดล้อมของตนไม่ว่าจะโดยทางบวกหรือทางลบ เช่น

2.1 การปรับให้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของมนุษย์ เช่น การทำนาแบบขั้นบันได การสร้างเหมืองฝายชลประทาน ปรับปรุงแก้ไขสร้างที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์

2.2 ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า

การศึกษาชุมชนตามแนวคิดทางสังคมวิทยาถือว่า ตัวแปรทางด้านภูมิศาสตร์จะเป็นสิ่งที่ละเอียดเสียมิได้ แนวคิดนี้จัดว่ามีอิทธิพลต่อทฤษฎีนิเวศวิทยาของมนุษย์

ชุมชนในฐานะหน่วยทางสังคม

การที่จะทำการวิเคราะห์แบบ Social system approach นั้นจะทำให้ภาพของลำดับชั้น (Hierarchy) โดยเริ่มจากระดับล่างที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลตั้งแต่คน 2 คน ขึ้นไปจนถึงระดับชาติหรือระดับโลกต่อไป

ชุมชนจะเป็นระบบย่อยอันดับแรก ๆ ที่มีศักยภาพในการจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการของบุคคลทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม ซึ่งในระบบครอบครัวนั้น กลุ่มเครือญาติที่มีขนาดที่เล็กจนเกินไป จะไม่มีสถาบันทางสังคมที่สมบูรณ์ เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของตัวมนุษย์ได้ และในส่วนระบบที่ใหญ่กว่านี้ อาทิ กลไกของรัฐบาลที่มีความใหญ่โตและมีความซับซ้อนมากจนเกินไป จนทำให้ไม่อาจเข้าไม่ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวบุคคลได้ทำให้ไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจได้

บางทศนะวิเคราะห์ชุมชนที่เป็นระบบทางสังคมว่าเป็นเครือข่ายการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (Network of interaction) ซึ่งประกอบด้วยสถานภาพ บทบาท กลุ่มคน และสถาบัน ชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันเหมือนลูกโซ่ ที่ระบบย่อยระบบหนึ่งจะได้รับปัจจัยนำเข้าที่ต้องการจากระบบย่อยอื่น ๆ ปัจจัยนำเข้าและผลผลิตที่รับและให้แก่กันในระหว่างชุมชนหรือระบบย่อยนี้ อาจจะเป็นในรูปของเงิน แรงงาน ความกดดันทางสังคม ทรัพยากรต่าง ๆ

แนวความคิดนี้ นักวิชาการไทยได้เสนอรูปแบบของชุมชนที่คล้ายคลึงกัน เช่น

แนวความคิดของประเวศ วะสี (2552) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. คน (People) คนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชุมชนหากปราศจากคนเสียแล้วจะเป็นชุมชนไม่ได้

2. ความสนใจร่วมกัน (Common Interest) ซึ่งบุคคลที่อยู่ในร่วมกันในชุมชนได้นั้น จะต้องมีความสนใจนอกสนใจในสิ่งหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความสนใจดังกล่าวนั้นจะเป็นผลที่มาจาก การอยู่ร่วมกันในอาณาเขตบริเวณเดียวกันด้วย

3. อาณาบริเวณ (Area) ของคนและสถานที่นั้น ๆ เกือบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งต่างก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญและมีส่วนสัมพันธ์กันซึ่งถ้ามีคนที่ต้องมีสถานที่ การจะกำหนดขอบเขตและขนาดของสถานที่ของชุมชนหนึ่ง ๆ เป็นเรื่องยากมาก

4. ปะทะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction) เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมชุมชนเดียวกันแต่ละคนจะต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยนประพุดติและปฏิบัติต่อกัน

5. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship) ความสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในชุมชน เป็นสิ่งที่ผูกพันให้สมาชิกอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้น

6. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural traditions) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of community life) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงและเป็นรูปแบบเดียวกัน

แนวความคิด ประสาท หลัคติลา (2555) ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า "ชุมชน" ซึ่งมีความแตกต่างกันไปบ้างคล้ายคลึงกัน ไปบ้างแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เนื่องมาจากสภาพทางสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ความหมายของคำว่า ชุมชน จึงควรที่จะมีความหมายดังนี้ "ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่อันเดียวกันหรือจะต่างพื้นที่กันก็ได้ แต่จำนวนกลุ่มผู้คนเหล่านั้น จะต้องมึสิ่งทีสนใจร่วมกัน (Common interest) และมีความสัมพันธ์กัน (Relationship) รวมทั้งมีการกระทำระหว่างกันและกัน (Interaction) มีความรู้สึก (Sense) และมีพื้นฐานชีวิตอย่างเดียวกัน" ซึ่งความหมายในคำว่า "มีพื้นฐานชีวิตอย่างเดียวกัน" นั้นก็จะหมายความว่า การที่เรามีสถาบันทางสังคมหรือมีระบบระเบียบวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อความจำเป็น เพื่อที่จะให้การดำรงอยู่ของมนุษย์ อันได้แก่ สถาบันทางครอบครัว ทางเครือญาติ สถาบันทางการเมืองการปกครอง สถาบันศาสนา ศิลปะ เป็นต้น และเมื่อมีการพิจารณาจาก ในความหมายนี้ก็พอจะมองเห็นได้ว่า ความเป็น "ชุมชน" นั้น ไม่ได้อยู่ที่ลักษณะกายภาพเพียงอย่างเดียวแต่จะต้องอยู่ในอาณาบริเวณพื้นที่เดียวกันด้วย หรืออาจจะขึ้นอยู่กับตัวคนเท่านั้น แต่ปัจจัยชี้ขาดความเป็นชุมชนนั้นก็คือ "ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อกันในชุมชนนั้น ๆ"

แนวความคิดของ ชนินท์ เจริญกุล (2552) ได้แสดงทัศนะว่า "ลักษณะของชุมชนนั้นมีการปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของชุมชนที่มีลักษณะหน้าที่ (Functional community) ที่มากกว่าที่จะเป็นชุมชนในลักษณะทางภูมิศาสตร์ (Geographical community) นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในขอบเขตพื้นที่นั้น (Area) จะต้องเปลี่ยนไปตามลักษณะของเครือข่ายตามกลุ่มที่ได้มีการจัด

กิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยบุคคลมีความสนใจร่วมกัน มีความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นพวกเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนมุสลิม ชุมชน จส.ร้อย ที่อยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเราไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าชุมชนนี้อยู่ตรงไหน

ชุมชนในฐานะหน่วยทางจิตวิทยาวัฒนธรรม

ในที่นี้จะเน้นว่าชุมชนจะต้องมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ในระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง และความผูกพันนี้สามารถตีความได้ว่าเป็นทั้งทางด้านของจิตวิทยาและวัฒนธรรมทางสังคม

ในทางด้านของจิตวิทยานั้น บุคคลจะมีความมั่นคงได้ก็ เพราะว่าคนสามารถระบุได้ว่าตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งและเป็นสมาชิกของกลุ่ม หมู่ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีสังกัด

อย่างไรก็ตามนั้น ในการวิเคราะห์ในส่วนของมิตินี้ ได้มีแนวความคิดทางสังคมวิทยาซึ่งก็ถือว่าเป็นเพียงอีกมิติหนึ่งของความเป็นจริงที่มีความซับซ้อนอยู่ในความหมายของชุมชน มิได้ถือว่าเป็นการวิเคราะห์ที่มีความลึกซึ้ง

2. แนวคิดทางด้านมนุษยนิยม (Humanistic Perspective)

แนวคิดของชุมชนในแนว Humanistic perspective นี้ ในคนบางคนเรียกว่า เป็นแนวคิดของกลุ่ม Utopia ซึ่งจะมีนักสังคมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อ 2 แนวคิดนี้ 2 คน ด้วยกัน คือ

1. Robert Nisbet 2. Baker Brownell ซึ่งทั้ง 2 มีความคิดว่า ชุมชนนั้นจะต้องก่อมิตรภาพ ก่อความเอื้ออาทร ความมั่นคง และความผูกพันซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชนเอง

Nisbet ได้แสดงความคิดเห็นว่าสังคมในสมัยใหม่นั้นจะทำให้เกิดการสูญเสียความรู้สึกผูกพันของชุมชนขึ้น (Sense of community) ทั้งในข้อเขียนของ Nisbet เรื่อง The quest for community ที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขของสังคมสมัยใหม่ที่ไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการในส่วนของผู้ปัจเจกบุคคลที่เกิดความมั่นคงได้ เขาจึงได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ในด้านลักษณะรัฐการเมืองในสมัยใหม่ นั้น รัฐบาลไม่สามารถที่จะตอบสนองความมั่นคงได้ เนื่องจากรัฐไม่มีองค์กรขนาดใหญ่ใดที่จะสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจในตัวบุคคลนั้น ๆ ได้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วนั้น องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้จะมีขนาดใหญ่ มีความซับซ้อน และเป็นทางการมากจนเกินไป ทั้งนี้รัฐอาจจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในนามของรัฐ อาทิ การก่อสงคราม แต่ในการตอบสนองอย่างปกติธรรมดา นั้น ต่อจากความต้องการของคนในเชิงการยอมรับซึ่งมิตรภาพ ความมั่นคง และเป็นสมาชิก รัฐอาจจะไม่สามารถทำได้

ทางเลือกที่นักคิดในแนวนี้เสนอ ก็คือ การเรียกร้องให้ชุมชนมีขนาดเล็ก แต่มีโครงสร้างที่แน่นเหนียว เพราะชุมชนขนาดเล็กเท่านั้นที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้น เพราะจะรับผิดชอบต่อหน่วยที่เล็กที่สุด และกล่าวถึงชุมชนขนาดเล็กที่เน้นการกระทำที่เต็มไปด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่ตนรู้จักอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม

แนวคิดทั้งสองนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียกร้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ การขยายตัวของเมือง ประชากร ที่ก่อให้เกิดสภาวะความแปลกแยก ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยว ไม่สนใจใยดีหรือรู้สึกรับผิดชอบต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้าง ไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบตัดสินใจหรือรับผลประโยชน์นั้น ๆ

Hirsch (1993) กล่าวถึง การสร้างชุมชนว่า เป็นการแสดงออกถึงอำนาจและเป็นวาทกรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงมีทั้งความหมายที่หลากหลายและความหมายที่ขัดแย้ง มิได้มีเพียงความหมายเดียวหรือความหมายที่เป็นกลาง และไม่ได้ยึดติดกับพื้นที่ นโยบายการนิยามหมู่บ้านให้ติดกับพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐพยายามรวมศูนย์อำนาจด้วยการทำให้พื้นที่แตกออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ เพื่อง่ายต่อการปกครองสะท้อนให้เห็นกระบวนการที่หมู่บ้านถูกผนวกเข้าสู่ระบบทุนและตลาด

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนทางมนุษยนิยมมีลักษณะที่น่าสนใจ คือ

1. ไม่ได้ให้ความสนใจหรือความสำคัญกับอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่
2. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์
3. เน้นลักษณะความรู้สึกเชิงอัตวิสัยของความเป็นชุมชนหรือแบบแผนในอุดมคติซึ่งเกี่ยวกับนำเสนอลักษณะชุมชนที่ควรจะเป็นชุมชนที่ดีหรือชุมชนในอุดมคตินั้นเอง

แม้ว่าจะมีทัศนะอันหลากหลายเกี่ยวกับชุมชน ก็ยังสามารถสรุปจุดร่วมกันได้ 2 ประการ คือ

1. เป็นการกล่าวถึง วัฒนาการของการสมาคมของมนุษย์ (Human association)
2. มีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่า การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของความเกาะเกี่ยวในสังคมมนุษย์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ลักษณะหนึ่งของ Human Association จะหายไปและมีลักษณะใหม่มาแทนที่

3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม (Civil society perspective)

ประชาสังคม หมายถึง การรวมตัวพบปะของคนหลากหลาย ซึ่งไม่ใช่เฉพาะคนที่รู้จักคุ้นเคยเพียงกลุ่มเดียว แต่รวมถึงคนแปลกหน้าที่สนใจในประเด็นส่วนรวม (สาธารณะ) ประเด็นใดประเด็นหนึ่งร่วมกัน เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่การรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สถานที่รวมตัวพบปะเรียกว่า เวทีประชาคม ซึ่งมีลักษณะพหุภาคีเป็นสำคัญ ชุมชนฐานรากมักเกิดการรวมตัวกันเองเบื้องต้นจากปัญหาปากท้องและเศรษฐกิจเรียกว่า กลุ่มปากท้อง (ให้พื้นที่ออกอยาก) อาจพัฒนาไปสู่การรวมที่เรียกว่า กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาออกอยากที่อาจเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรืออมเพื่อเป็นสวัสดิการทางสังคม เช่น การเจ็บป่วย ตาย

กลุ่มปากท้องและกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็งสามารถรวมตัวเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชน ซึ่งศักยภาพด้าน การตลาดที่พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ กลุ่มปากท้อง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธุรกิจ เป็นพื้นฐาน เบื้องต้นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกแบบพึ่งพาเป็นสำนึกการมีส่วนร่วมพัฒนาไปเป็นชุมชน ที่พึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนพึ่งตนเองที่เข้มแข็งจะเริ่มพัฒนาไปสู่การมีจิตสำนึกสาธารณะ (สำนึกส่วนรวมที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม) การเกิดเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองที่เข้มแข็งและ มีเวทีประชาคมสำหรับชุมชนต่าง ๆ ที่หลากหลายและผู้คนทั่วไปซึ่งสนใจในประเด็นสาธารณะ ต่าง ๆ ร่วมกันจะนำไปสู่ความเป็นประชาคม อันเป็นอำนาจประชาชนที่แท้จริงในการทำให้เกิดดุล ยภาพระหว่างอำนาจรัฐ อำนาจทุน และอำนาจประชาชน (ประชาสังคม) มีสภาพธรรมรัฐเกิดขึ้น (Good governance)

ในการบริบทสังคมไทยซึ่งมีภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตสังคมในปัจจุบัน การก่อรูป ประชาสังคมควรเร่งพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและมีความเข้มแข็งพร้อมไปกับการ พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ในเวทีประชาคม

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน-ประชาสังคม เกิดขึ้นจากสภาพปัญหาของสังคม การที่ประชาชน ส่วนใหญ่ในสังคมไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและทิศทางการพัฒนา รวมทั้ง กิจกรรมสาธารณะซึ่งในอดีตมักจะถูกครอบงำหรือชี้นำจากภาครัฐ แนวคิดนี้ปฏิเสธอำนาจรัฐซึ่งมี บทบาทอย่างมากมาต่อการตัดสินใจในกิจกรรมทางสังคม รวมทั้งปฏิเสธลัทธิปัจเจกชนที่มุ่งแต่ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน สาระสำคัญของแนวคิดนี้ ก็คือ การรวมกลุ่มของปัจเจกชน โดยมอง ว่า ประชาสังคมเป็น โครงสร้างทางสังคมที่อยู่กึ่งกลางระหว่างรัฐและปัจเจกชนที่เรียกว่า Mediating Structure

ทวิชศักดิ์ นพเกษร (2542) ยังได้ให้คำจำกัดความ ประชาสังคม หมายถึง การที่คนในสังคม ซึ่งมีจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) ในการกระทำบางอย่าง ทั้งนี้ ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการ จัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประชาสังคมจะก่อให้เกิด “อำนาจที่สาม” นอกเหนือจากอำนาจรัฐและอำนาจธุรกิจ อำนาจที่สามนี้อาจไม่ต้องการคนจำนวนมาก แต่เป็นกลุ่ม เล็กน้อยกระจัดกระจายและอาจมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ (Civic network) การรวมตัว กันนั้น อาจไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกัน แต่สามารถสื่อสารกันได้ เกิดเป็นองค์กรขึ้น (Civic organization) ซึ่งอาจเป็นองค์กรทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้

การที่ผู้คนในทุกภาคส่วนของสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาของสังคมที่ สลับซับซ้อนยากต่อการแก้ไข จึงมารวมตัวกันเป็นกลุ่มประชาคม (Civil group) และนำไปสู่การก่อ จิตสำนึกส่วนรวม (Civil consciousness) เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือกระทำการบางอย่างเพื่อบรรลุ

วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ การรวมกลุ่มจะเป็นไปด้วยความรักความสามัคคี การเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิจารณ์ วิสารทสกุล (2541) ให้ความหมายของชุมชน-ประชาสังคมว่า หมายถึง ชุมชนแห่งสำนึก (Conscious community) ที่สมาชิกต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวม และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทุกระดับอย่างเหนียวแน่น ด้วยระบบคุณค่าและวัตถุประสงค์ร่วมกันชุมชน-ประชาสังคมอาจมีขนาดและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่มีลักษณะเป็นพลวัตที่บุคคลหรือกลุ่มต่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกระทำกิจกรรมทางสังคมที่สนใจ

นักวิชาการทั้งสองท่านได้ให้ความหมายของลักษณะของ ประชาสังคม ว่า

1. มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบของการรวมตัว พื้นที่ รูปแบบของกิจกรรม ประเด็นของความสนใจปัญหา

2. มีความเป็นชุมชนที่อาจจะมียุทธศาสตร์ใหญ่หรือเล็กก็ได้

3. ประกอบด้วยจิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness)

4. เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

5. มีกิจกรรมบนพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มและพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วมกัน

6. มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร

และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำความเข้าใจต่อองค์ประกอบที่สำคัญของประชาสังคม อันได้แก่

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างกว้างขวาง

3. การมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน

4. การมีองค์ความรู้และความสามารถ รวมทั้งวิธีการใหม่ ๆ ในการแสวงหาความรู้

5. มีการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งประสานกันอย่างเป็นระบบภายใต้การจัดการ

ที่มีประสิทธิภาพ

4. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่ (Virtual community perspective)

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีและปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาไม่อาจจำกัดอยู่ในปริมาตรของชุมชนที่มีอาณาเขตภูมิศาสตร์เล็ก ๆ ได้เพียงลำพัง เพราะบางปัญหาเกิดจากอิทธิพลภายนอก ซึ่งบางครั้งการแก้ไขต้องการการรวมกำลัง ความร่วมมือ และทรัพยากรจากภายนอกชุมชน

คุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนในรูปแบบใหม่ คือ Schuler (1996)

1. จิตสำนึกร่วมกัน (Consciousness)
2. มีหลักการ (Principle)
3. มีจุดมุ่งหมาย (Purpose)

ชุมชนในรูปแบบใหม่ จึงอาจจะต้องมีลักษณะเป็น “ชุมชนทางด้านอากาศ” ซึ่งบุคคลที่มีสนใจจะเข้ามีส่วนร่วมในรายการวิทยุของชุมชนนั้นบนเครือข่าย Internet ซึ่งอาจจะกล่าวได้อีกประเด็นว่า ชุมชนนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีพื้นที่ทางกายภาพและไม่จำเป็นว่าสมาชิกต้องพบปะหน้าตากันโดยตรง แต่เป็นชุมชนที่อาศัยเทคโนโลยีทางการสื่อสารและเทคโนโลยีทางด้านสารสนเทศ มาเป็นเครื่องที่จะสานความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกร่วมของกลุ่มบุคคลและสมาชิก

Schuler ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชน ก็คือ สายใย (Web) สายสัมพันธ์ของทางด้านสังคมมีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง (Cohesive) การสนับสนุนเกื้อกูลกันและกัน ทำนองเดียวกัน เทคโนโลยี ก็คือ สายใย (Web) ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์และการสื่อสารของผู้คนต่าง ๆ เทคโนโลยีและการสื่อสารผ่านวิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนในรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกไม่จำกัดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ เพศ วัย ศาสนา และฐานะเศรษฐกิจ เป็นต้น

ชุมชนในรูปแบบใหม่ อาจเรียกได้ว่าเป็น “ชุมชนเหมือนจริง” (Virtual community) เป็นชุมชนที่กลุ่มคนอาจจะได้มาพบปะกันโดยตรงหรือไม่ก็ตามนั้น แต่จะมีโอกาสที่จะมาสื่อสารกันด้วยคำพูด ภาษาและความคิดต่าง ๆ โดยผ่านทางเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ ซึ่งชุมชนในแบบลักษณะนี้ นั้นจะมีข้อดีมากกว่าชุมชนแบบอื่นตรงประเด็นที่ว่า จะไม่มีอคติที่พันเกี่ยวกับ พวกเพศ พวกอายุ พวกเชื้อชาติ พวกสีผิว พวก เผ่าพันธุ์ รูปร่างหน้าตาต่าง ๆ ตลอดจน เสียงพูด อากัปกริยาต่าง ๆ ของสมาชิกซึ่งชุมชนเสมือนจริงนั้นจะเป็นเครื่องมือที่จะสามารถช่วยเชื่อมโยงผู้ที่มีความสนใจมีความคิดเหมือนกันมาอยู่ร่วมกันเข้าด้วยกัน ซึ่งชุมชนในแบบเดิมนั้นผู้คนจะรู้จักผู้คนอื่นได้ก็ต่อเมื่อได้พบปะพบเจอหน้าตาและต้องมีการคบหาสมาคมด้วยกันกับบุคคลในจำนวนที่ไม่น้อยและกว่าจะพบผู้ที่มีความสนใจในเรื่องบางเรื่องนั้นเหมือนกับเราได้ ในชุมชนประเภทนี้จะสามารถเข้าถึงแหล่งที่สนใจได้อย่างทันที นอกจากนี้ ยังมีข้อดี คือ ช่วยคัดสรรกรองข้อมูลที่เป็นและทันสมัย โดยไม่ต้องเก็บรวบรวมไว้มากมายเช่นแต่ก่อน (Rheingold, 1998)

อย่างไรก็ตาม มีข้อทักท้วงว่าชุมชนในรูปแบบใหม่นี้ ไม่น่าจะถือว่ามีลักษณะเป็น “ชุมชน” เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มีพันธะผูกพันใด ๆ กับชุมชน มีอิสระที่จะเลือกเข้าร่วมมือเมื่อใดก็ได้หรือถอยออกไปเมื่อใดก็ได้ อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกันก็ไม่สามารถที่จะเชื่อถือได้ทั้งหมด

ชุมชนในรูปแบบใหม่นี้ ยังคงต้องมีการอาศัยความเป็นชุมชนเดิมคือพื้นที่ที่อยู่ข้าง แต่ลักษณะความสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงไป สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ซับซ้อน โดยผ่าน

เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งที่มีรูปแบบที่กว้างขวางขึ้นทั้งในระดับชาติและในระดับโลก กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ้าเป็นปัญหา ปัญหาหรือสิ่งนั้น ๆ ก็จะเชื่อมโยงไปในระดับที่กว้างขึ้นได้ และในทางตรงกันข้ามก็จะเป็นประโยชน์หรือมีผลต่อความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นชุมชนรูปแบบใหม่ที่มีจิตสำนึกร่วม มีหลักการและจุดหมายร่วมกัน

Schuler (1996) ได้มีการกล่าวถึงปัจจัยและทิศทางของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่ว่า ความเป็นปัจเจกบุคคลของแต่ละบุคคล ระบบเศรษฐกิจ และการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศ อันไร้ขอบเขตนั้นจะสร้างวัฒนธรรมมวลชนแบบใหม่ขึ้นมา

Lois Dean ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนในปี ค.ศ. 2020 ชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานและหรืออยู่ในรูปแบบขององค์กร รัฐ ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่น และองค์กรเอกชนจะสามารถสร้างและส่งเสริม โดยการวางแผนร่วมกัน โดยจะมีระบบคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและจะอยู่ในลักษณะของกิจกรรมความร่วมมือทางเทคนิคซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในมิตินี้ จะช่วยให้เป็นความเปลี่ยนแปลงและเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ได้และช่วยให้เห็นรูปแบบของชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายของผู้คนเข้าด้วยกัน ด้วยความที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกัน หรือเป็นศูนย์กลางสื่อสารที่ทำให้ผู้คนที่ผ่านเข้ามาในเครือข่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน โดยความร่วมมือทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลก ในขณะที่เดียวกัน ความเป็นศูนย์กลางหรือเครือข่ายชุมชนในรูปแบบนี้ สมาชิกในเครือข่ายมีจุดอ่อน คือ ไม่มีภาระผูกพัน ข้อต่อรอง หรือมีความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงร่วมกัน แต่ถ้ามีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกันมากขึ้น ความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงจะปรากฏเพิ่มขึ้น จากนั้นจะนำไปสู่การประสานงานและการทำกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ถ้ามองในด้านของพื้นที่แล้วจะเห็นว่าเป็นชุมชนที่ไร้พรมแดน จะอาศัยเพียงความสัมพันธ์อย่างง่าย ที่ผู้เข้ามาหรือผ่านมาได้มีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมีหลักการและเป้าหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนในรูปแบบใหม่ได้หรือไม่ ดังนั้น นักวิชาการและนักพัฒนาผู้ที่ทำงานร่วมกับชุมชนจึงควรแสวงหาคำตอบเพื่อรู้เท่าทันกับสภาพของชุมชนที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม

แต่ถ้าย้อนถึงการสร้างความเป็นชุมชนของนักพัฒนาเริ่มจากการเน้น “ชุมชน” ขนาดเล็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบส่วนตัว รู้จักกัน ช่วยเหลือกัน ภายในกลุ่มเล็ก ๆ มาสู่การขยายเป็น “เครือข่าย” การช่วยเหลือที่เป็นความสัมพันธ์ที่กว้างขึ้น และมาสู่ชุมชนในรูปแบบใหม่ ซึ่ง โทนิส (2542) กล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์แบบปัจเจก มีการแข่งขัน มีการคิดคำนวณบนฐานของประโยชน์

และอยู่บนพื้นฐานทางกฎหมาย อาจสูญเสียความเป็นธรรมชาติสัมพัทธ์ของความเป็นมนุษย์และการ
 เกื้อหนุนของสมาชิก แต่การสร้างความเป็นชุมชนใหม่จึงไม่ใช่การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชนแบบ
 คั้งเดิม หากเป็นการผสมผสานความเชื่อแบบเก่าที่มีคุณค่าและการพัฒนาระบบใหม่ที่ก้าวต่อไป
 อย่างไม่หยุดยั้ง

อริยา เสวตามร์ (2542) กล่าวถึง ชุมชนในรูปแบบใหม่ว่า สำหรับผู้นำชุมชนและ
 นักพัฒนาแล้วความเป็นชุมชน หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนและเครือข่ายที่
 กว้างขวาง กิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นการสร้างความเป็นชุมชนในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์
 ทางสังคมที่ยุติธรรมและเครือข่ายที่กว้างขวางมากกว่าในอดีตเพื่อสอดคล้องกับกระแสการพัฒนา
 ในปัจจุบันที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายหรือเพื่อรู้เท่าทันการเชื่อมโยงเครือข่าย
 ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไร้พรมแดน

กล่าวโดยสรุป ความเป็นชุมชนไม่ได้มีความหมายที่ตายตัว แต่มีความเคลื่อนไหว
 เปลี่ยนแปลง การให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงเป็นสื่อที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคม
 หรือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ฉะนั้น ความเป็นชุมชนจึง
 มิได้มีเพียงหน่วยเดียว หากแต่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ที่สานขึ้นจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ และมี
 เครือข่ายของความสัมพันธ์ที่ซ้อนทับกันอยู่ การสร้างใหม่ของความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออก
 ถึงความเป็นตัวตนอันเป็นการโต้ตอบของคนในชุมชนหรือสังคม และเป็นที่ยังช่วยให้ผู้คนยกระดับ
 ความรู้ ความสามารถ การรับรู้และความเข้มแข็งหรือพลังที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันผ่านการ
 สานสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดของ ลลิต
 และสุเมธ ซึ่งได้กล่าวถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงเศรษฐกิจที่
 สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐาน
 ของเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเท
 สร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว นั่น ซึ่งผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอ
 นำที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมที่จะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าได้และในฐานะทาง
 เศรษฐกิจจะถึงขั้นที่ขึ้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้ด้วย โดยการพัฒนา “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”
 สำหรับเกษตรกรนั้น จะมีการปฏิบัติตามขั้นตอน โดยที่เราเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวของเรานั้น ท่านได้ดำรัสไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน นั่นก็คือ ขั้นที่ 1 ต้องผลิต
 เพื่อนำมาใช้บริโภคในครัวเรือน และในระดับชีวิตที่มีความประหยัดคอดอม ในที่นี้นั้นจะต้องมี
 ความรักความสามัคคีซึ่งกันและกันในส่วนของท้องถิ่น ขั้นที่ 2 ต้องมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อการ
 ผลิต การตลาด ตลอดจนจนความเป็นอยู่ การมีสวัสดิการ มีการศึกษา มีสังคม และศาสนา ตามขั้น และ

ในขั้นที่ 3 นั้น จะต้องร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะต้องได้รับประโยชน์

การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมาย และเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาอย่างบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปแบบของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือ เป็นการผนึกกำลังของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ฐานคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง

1. ยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่”
2. สร้าง “พลังทางสังคม” โดยการประสาน “พลังสร้างสรรค์” ของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” อาทิ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชน
3. ยึด “พื้นที่” เป็นหลัก และใช้ “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่วนภาคีอื่น ๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน
4. ใช้ “กิจกรรม” ของชุมชนเป็น “เครื่องมือ” สร้าง “การเรียนรู้” และ “การจัดการ” ร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนา “อาชีพที่หลากหลาย” เพื่อเป็น “ทางเลือก” ของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ ฯลฯ
5. ส่งเสริม “การรวมกลุ่ม” และ “การสร้างเครือข่าย” องค์กรชุมชนเพื่อสร้าง “คุณธรรมจริยธรรม” และ “การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” อย่างรอบด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข การฟื้นฟู วัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
6. วิจัยและพัฒนา “ธุรกิจชุมชนครบวงจร” (ผลิต-แปรรูป-ขาย-บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ “การมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชน และ “ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น” ควรเริ่มพัฒนาจากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่นไปสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับประเทศและระดับต่างประเทศ
7. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มี “ศักยภาพสูง” ของแต่ละเครือข่ายให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน” ที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน และฝึกอบรม

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติความเป็นมา

ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ ตั้งอยู่บนบริเวณตอนล่างของอำเภอลำทะเมนชัย ทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากอำเภอลำทะเมนชัย ประมาณ 3 กิโลเมตร ห่างจาก จังหวัดกาฬสินธุ์ประมาณ 100 กิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้าน 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ 5 บ้านโนนสำราญ หมู่ 6 บ้านโพธิ์สว่าง หมู่ 7 บ้านโพธิ์วิมาน หมู่ที่ 8 บ้านสมสนุก หมู่ 9 บ้านกุดดิมพัฒนา หมู่ 10 บ้านดอนจันทร์ หมู่ 11 บ้านโนนศิวิไล หมู่ 12 บ้านโพธิ์สวรรค์

พื้นที่

สภาพภูมิประเทศของตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ เป็นที่ราบลุ่มใกล้เชิงเขาเป็นแอ่งมีภูเขา ล้อมรอบ สภาพ การตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้กันระยะห่างของแต่ละหมู่บ้านประมาณ 1-2 กิโลเมตร ในแต่ละหมู่บ้านราษฎรจะปลูกบ้านเป็นกระจุกรวมกันเป็นหมู่บ้าน และอยู่ตามหัวไร่ปลายนา องค์การบริหารส่วนตำบลมี 3 ฤดู

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึงเดือน เมษายน อากาศร้อนจัดมาก
2. ฤดูฝนเริ่มจากเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กันยายน มีฝนตกชุกเป็นบางช่วง
3. ฤดูหนาว เริ่มจากเดือน ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลสระพังทอง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลคุ้มเก่า และ ตำบลสงเปลือย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คิดเฉลี่ยจำนวนประชากร ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกรได้ทำนาและเลี้ยงสัตว์ 90 เปอร์เซ็นต์
2. อาชีพรับจ้าง 7 เปอร์เซ็นต์
3. อาชีพค้าขาย 3 เปอร์เซ็นต์

ผลิตภัณฑ์

ผ้าห่ม 4 ตะกอ-ผ้าพื้นเมือง, ผ้าลายจิต, ผ้าลายดอก กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโนนสำราญ หมู่ 5 ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 46160

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโพธิ์วิมาน หมู่ 7 ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้าน โนนสำราญ หมู่ 5 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
46160

กลุ่มผลิตดอกไม้ผ้าจังหวัดกาฬสินธุ์ 78 หมู่ 12 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัด
กาฬสินธุ์ 46160

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

1. วิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์
2. วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าว GI
3. วิสาหกิจชุมชนข้าวเหนียวคุณภาพ
4. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตปุ๋ยนาโน
5. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพ
6. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพร
7. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้จักสาน

โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ในสภาวะการณปัจจุบัน ผู้ประกอบการภายในประเทศมีอยู่หลายระดับ ทั้งที่เป็น
ประกอบการขนาดใหญ่ขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมถึงผู้ผลิตในชุมชน ผู้ประกอบการบางราย
สามารถผลิตสินค้าเพื่อส่งออกได้ แต่ยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่เป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม
และผู้ผลิตในชุมชนที่ต้องการการพัฒนาและการส่งเสริมเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ
กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้มอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจัดทำ
โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนนำภูมิปัญญาและทรัพยากรใน
ท้องถิ่นมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้การสนับสนุนใน
ด้านการกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับ
และสามารถประกันคุณภาพให้ กับผู้บริโภคตลอดจนเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่
ตลาดผู้บริโภคอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศต่อไป

บทบาท สมอำเภอ ตามโครงการ

1. พิจารณากำหนด แก้วไข และยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. ให้การรับรองคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการออกไปรับรองและ
การติดตามผลภายหลังได้การรับรองแล้ว
3. ส่งเสริม พัฒนา ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลและเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้ผลิต
ในชุมชน
4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการการตามที่ได้รับมอบหมาย

5. ติดตาม ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้กับคณะอนุกรรมการ
วิจัยพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยี ในอำเภอ แห่งชาติทราบทุกระยะ

6. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยสู่สากล
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ให้มีคุณค่าและ
สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรอง และแสดง
เครื่องหมายรับรอง
4. เพื่อส่งเสริมในด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้าง
ความ มั่นใจให้กับผู้ผลิตระดับชุมชนในการทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ตลอดจนผู้บริโภคทั้งด้าน
ภายในประเทศและต่างประเทศในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน
5. มีการมุ่งเน้นให้มีเกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน มีการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้
เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องตามนโยบายรัฐบาลใน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง
ผลิตภัณฑ์

วิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยมีใบอนุญาตขอต้งโรงงาน และมี
ใบอนุญาตผลิต มีอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมมูลค่าประมาณ 600,000 บาท ประกอบด้วย

1. จานปั่นเม็ด จำนวน 4 จาน
2. เครื่องบดละเอียด 3 เครื่อง
3. เครื่องผสม 3 เครื่อง
4. เครื่องสับละเอียด

ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์นั้นวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว มีกำลังการผลิต โดยผลิตได้วันละ
60 กระสอบต่อ 1 วัน มีค่าวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิต ปีละประมาณ 300,000 บาท มียอดขาย
ประมาณ ปีละ 3,000 กระสอบ และมีราคาขาย กระสอบละ 300 บาท จำหน่ายให้กับเกษตรกรใน
พื้นที่และอำเภอใกล้เคียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน ตำบลกุศลนิมใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จำรูญ ตันติพิศาลกุล (2550) ศึกษาข้อมูลที่เป็นก่อนการออกแบบและสร้างเครื่องอัดเม็ด ปุ๋ย แบบลูก กลิ้งแนวตั้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างละเอียดและรัดกุมทุกขั้นตอน เพื่อป้องกันการผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งผู้วิจัยทำการออกแบบให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านวิศวกรรมศาสตร์เพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของเครื่องอัดเม็ดปุ๋ยแบบลูกกลิ้งแนวตั้ง ให้ได้คุณภาพ ปริมาณและความต้องการ

พงศ์เทพ อันตะริกานนท์ (2554) ความรู้เรื่องปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ คือ การนำเศษพืช หรือวัสดุอินทรีย์เหลือทิ้งต่าง ๆ (Organic wastes) ซึ่งมาจากทั้งพืชและมูลสัตว์ มาแปรสภาพให้กลายเป็นปุ๋ยด้วยการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ จนเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่เรียกว่าปุ๋ยหมักและการจำแนกชนิดของปุ๋ยอินทรีย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะภายนอกของปุ๋ย คือ ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดน้ำ และปุ๋ยอินทรีย์ชนิดผง นอกจากนี้ยังมีปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยดินผลิตจากมูลคน

พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2550 (2550) มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ ปุ๋ย หมายความว่า สารอินทรีย์ อินทรีย์สังเคราะห์ อนินทรีย์ หรือจุลินทรีย์ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือทำขึ้นก็ตาม สำหรับใช้เป็นธาตุอาหารพืชได้ไม่ว่าโดยวิธีใด หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี กายภาพ หรือชีวภาพในดิน เพื่อบำรุงความเติบโตแก่พืช ปุ๋ยเคมี หมายความว่า ปุ๋ยที่ได้จากสารอนินทรีย์ หรืออินทรีย์สังเคราะห์ รวมถึง ปุ๋ยเชิงเดี่ยว ปุ๋ยเชิงผสม ปุ๋ยเชิงประกอบ และปุ๋ยอินทรีย์เคมี แต่ไม่รวมถึงการถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดในระดับชุมชน ปุ๋ยชีวภาพ หมายความว่า ปุ๋ยที่ได้จากการนำจุลินทรีย์ที่มีชีวิตที่สามารถสร้างธาตุอาหารหรือช่วยให้ธาตุอาหารเป็นประโยชน์กับพืช มาใช้ในการปรับปรุงบำรุงดิน ทางชีวภาพ ทางกายภาพหรือทางชีวเคมี และให้หมายความรวมถึงหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ หมายความว่า ปุ๋ยที่ได้หรือทำมาจากวัสดุอินทรีย์ ซึ่งผลิตด้วย กรรมวิธีทำให้ขึ้น สับ หมัก บด ร่อน สกัด หรือด้วยวิธีการอื่น และวัสดุอินทรีย์ ถูกย่อยสลายสมบูรณ์ด้วยจุลินทรีย์ แต่ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ ธาตุอาหารหลัก หมายความว่า ธาตุอาหารในโตรเจน ฟอสฟอรัส หรือ โพแทสเซียม ธาตุอาหารรอง หมายความว่า ธาตุอาหารแมกนีเซียม แคลเซียม หรือกำมะถัน ธาตุอาหารเสริม หมายความว่า ธาตุอาหารเหล็ก แมงกานีส ทองแดง สังกะสี โบรอน โมลิบดินัม คลอรีน หรือธาตุอาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คุณสมบัติของปุ๋ยอินทรีย์ที่สามารถนำมาขอขึ้นทะเบียน ปุ๋ยอินทรีย์ต้องมี มาตรฐานตามประกาศกรมวิชาการเกษตรในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอน พิเศษ 1085 ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2551

ราตรี ใจสะอาด (2554) ทำให้พืชได้ธาตุอาหารไม่พอทำให้ผลผลิตตกต่ำเป็นสาเหตุหนึ่งของการเป็นหนี้ของเกษตรกร เนื่องจากการกู้เงินเพื่อนำมาซื้อปุ๋ยเคมีและทำให้เกษตรกรประสบปัญหาดินเสื่อม คุณภาพ ที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีต่อเนื่องกันยาวนาน ดังนั้นจึงควรพิจารณาใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานหรือใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระบบ การเกษตร ปุ๋ยอินทรีย์เม็ดนับเป็นเทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมคือมีการนำ เอวัสคูลิโอทิงกลับมาใช้ประโยชน์ด้วยการสร้างคุณค่าการตลาดของปุ๋ยให้สูงขึ้น โดยวิธีผลิตปุ๋ยอัดเม็ดคุณลักษณะและคุณสมบัติของปุ๋ยนี้มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันปุ๋ยอินทรีย์เม็ดเป็นที่นิยมแพร่หลายในต่างประเทศ เกษตรกรและ บุคคลทั่วไปสนใจหาซื้อมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์เม็ดสะดวกในการนำไปใช้ และการเก็บรักษา จากการศึกษาผลงานการวิจัยที่ผ่านมา

ชูชาติ พะยอม (2546) พบว่า เครื่องอัดเม็ดปุ๋ยอินทรีย์ที่เกษตรกรจัดหาซื้อจากท้องตลาดมาใช้ยังมี 1) ราคาแพง เครื่องละ 40,000-200,000 บาท 2) ปุ๋ยเม็ดที่ได้มีขนาดไม่เสมอขั้นตอนการผลิตมี 2 ขั้นตอน คือ ผ่านเครื่องผสมและผ่านเครื่องร่อน 3) มีอัตราการผลิตตกต่ำ 4) ไม่สะดวกกับการนำไปใช้งาน เพื่อช่วยการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ทั้งในด้านการเพิ่มปริมาณธาตุอาหาร การปลดปล่อยธาตุอาหาร การย่อยสลาย หรือสารเชื่อมประสานที่ช่วยคงสภาพของเม็ดปุ๋ยตลอดจนรูปร่าง ขนาดของเม็ดปุ๋ยที่จะสะดวกในการนำไปใช้หรือการเก็บรักษา นอกจากนี้ยังเป็นการ ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม จากการนำของเหลือทิ้งกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกด้วยและเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา ดังกล่าว จึงคิดค้นการพัฒนาเครื่องอัดเม็ดปุ๋ยอินทรีย์แบบลูกกลิ้งแนวตั้ง ซึ่งปุ๋ย ที่ได้จากการอัดเม็ดจะมีขนาดเล็กขนย้ายได้สะดวก เพราะการขนย้ายเครื่องอาจจะสะดวกกว่าการขนย้าย (วัตถุดิบ) ในปริมาณที่มากและมีต้นทุนต่ำ ใช้มอเตอร์ 3 แรงม้า ประสิทธิภาพสูงคงทน ประหยัดพลังงานไฟฟ้า การทำงานปราศจากมลภาวะที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานระดับชุมชนโดยใช้วัสดุเหลือใช้/ เหลือทิ้งทางการเกษตรเป็น วัตถุดิบ ได้แก่ มูลสัตว์ ได้แก่ มูลโค มูลหมู มูลไก่ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดมลภาวะ ให้กับท้องถิ่นและเกิดวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การใช้ปฏฺยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุศลิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) จากการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders workshop) ทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ไม่สามารถนำเอาการผลิตปฏฺยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้เท่าที่ควร คืออะไร ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหนองสนนั้ว หมู่ที่ 8 ตำบลกุศลิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ คืออะไร และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยการผลิตปฏฺยอินทรีย์ในการลดต้นทุนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกลุ่มีวิสาหกิจชุมชนหนองสนนั้ว หมู่ที่ 8 ตำบลกุศลิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรมีแนวทางอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. พื้นที่วิจัย บ้านหนองสนนั้ว หมู่ที่ 8 ตำบลกุศลิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิก

จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มี

- 1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้านการเกษตรและเทคโนโลยี

1.2 แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เกี่ยวกับสภาพของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 การสังเกต (Observation) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) เพื่อสังเกตและศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและซักถามในประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมโดยกระบวนการระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC: Appreciation Influence Control) ในการระดมความคิดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของกลุ่ม เพื่อการพัฒนาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 ใช้กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเทป และสมุดจดบันทึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ/ ประสานชุมชน (Pre-research phase) หรือขั้นเตรียมชุมชน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 การเข้าสู่สังคมเพื่อสัมพันธ์ภาพและเตรียมการส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ อย่างไม่เป็นทางการ

1.2 ศึกษาบริบทชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ เกษตรกรรม

2. ขั้นตอนการทำวิจัย (Research phase) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ โดยการประชุมแบบมีส่วนร่วม (AIC)

2.1 ขั้นตอนในการเตรียมศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ โดยการจัดประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอกาฬสินธุ์ และผู้เกี่ยวข้อง

2.2 ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้ (Appreciation หรือ A) คือขั้นตอนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกัน วิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มในสภาพปัจจุบัน โดยดำเนินการให้สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาสูตรปุ๋ย

ช่วงที่ 2 กำหนดอนาคตของกลุ่มตัวอย่างว่าต้องการให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคู้ใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ต้องการทำกิจกรรมใดเกี่ยวกับการเกษตรของกลุ่มและต้องการพัฒนาไปในทิศทางใด โดยให้สมาชิกคิดถึงสภาพกลุ่มที่อยากจะทำ และอยากให้เป็นในอนาคตการทำการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แล้วจดบันทึกไว้

2.3 ขั้นตอนการสร้างแนวการพัฒนา (Influence หรือ I) เป็นขั้นตอนการหาวิธีการทำ ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคู้ใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้พัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และเป็นช่วงที่จะต้องหามาตรการในการพัฒนาและค้นหาเหตุผลเพื่อลำดับความสำคัญ โดยการคิดโครงการที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดย การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของการทำการเกษตร โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องกลุ่มวิสาหกิจและชุมชนยังขาดทุนและนักวิชาการที่เชี่ยวชาญ (Mentor) ที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินกิจกรรมในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จึงได้แล้วหางบประมาณและได้ติดต่อขอรับการสนับสนุนจาก “โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (ITAP)” ชื่อโครงการ คือ การปรับปรุงและพัฒนาสูตรปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐาน

2.4 ขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (Control) การนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาปฏิบัติ โดยการทำการกิจกรรมหรือมอบหมายงานให้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จะเห็นว่าในการจัดการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นการประชุมที่อาศัยแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ทราบปัญหาและข้อที่ต้องการพัฒนา

3. ขั้นการวางแผน (Planning phase) เป็นขั้นที่นำเอาผลการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการ โครงการ ซึ่งต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการระบุกิจกรรม/ ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ชัดเจน

4. **ขั้นการนำแผน/ โครงการไปปฏิบัติ (Implementation phase)** ขั้นนี้เป็นการนำเอาแผน/โครงการมาปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาการดำเนินโครงการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

5. **ขั้นติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and evaluation phase)** เป็นขั้นที่ผู้วิจัยและผู้นำกลุ่มร่วมกันติดตามและประเมินผล การนำแผน/โครงการที่ปฏิบัตินั้นประสบผลสำเร็จมาน้อยแค่ไหน ตลอดจนช่วยกันสรุปผล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลและมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

1. ขั้นเตรียมการ

ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชนในการดำเนินงานของกลุ่ม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) การเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน (Participation) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล

2. ขั้นภูมิหลัง/ ระดมสมอง

2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเป้าหมาย โดยการทำแบบทดสอบความรู้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชนในการดำเนินงานของกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบความรู้เรื่อง การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน ประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน (RRA: Rapid Rural Appraisal) คือวิธีการประเมินสภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยชุดเครื่องมือที่เน้นการเก็บข้อมูลจากชาวบ้านโดยตรงในระยะเวลาสั้น ๆ และวิธีการประเมินโดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการได้มาซึ่งข้อมูล (PRA: Participatory Rural Appraisal)

2.3 ขอรับการสนับสนุนจากโครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (Industrial Technology Assistance Program: ITAP) โดยการขอผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาและจัดทำโครงการเรื่อง การปรับปรุงและพัฒนาสูตรปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐาน

ระยะที่ 2

1. ชั้นปฏิบัติการ

1.1 อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเป้าหมายมีองค์ความรู้ในเรื่องการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนากลุ่มธุรกิจวิสาหกิจในชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีองค์ความรู้ในเรื่องวิธีการผลิตและปรับปรุงผลิตภัณฑ์และนำความรู้ไปใช้ในการทำการเกษตรแบบพอเพียง ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ติดตามประเมินผลการอบรมกลุ่มเป้าหมาย โดยการสังเกตการณ์โดยตรง สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระยะที่ 3

1. ชั้นวิเคราะห์/ สรุปผล

1.1 นักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันประเมินสรุปผลการอบรม วิเคราะห์ผลของแนวทางการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน โดยการสังเกตการณ์โดยตรง สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน

1.2 นักวิจัย วิเคราะห์ผลของแนวทางการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชนโดยการสังเกตการณ์โดยตรง สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ด้านการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจในชุมชน

1.3 สรุปผลการวิจัยตลอดโครงการและเขียนรายงานวิจัยเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์
ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ดังนี้

1. ผู้สัมภาษณ์สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย ซึ่งจะมีผลต่อความถูกต้องและเป็นจริงของข้อมูล

2. การยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member checking) โดยการนำข้อมูลที่ได้ออกการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกอย่างละเอียดและอธิบายอย่างชัดเจนนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลว่าข้อมูลเป็นจริงตรงกับความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่

3. ตรวจสอบความไว้วางใจได้ของข้อมูล (Dependability) โดยการนำข้อมูลไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์เพื่อยืนยันความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

4. ความสามารถในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ (Transferability) โดยการเขียนระเบียบวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และบริบทที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัยในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

5. การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยการที่ผู้วิจัยจะเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดีพร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit trail) เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) โดยใช้เทคนิคการศึกษาจะประกอบด้วย การศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning and Appraisal: PLA) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) จากการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders workshop) และการประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน

ตารางที่ 3-1 แผนปฏิบัติการงานวิจัย (Action Plan) ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ตุลาคม 2559 ถึง 15 ธันวาคม 2559

ขั้นตอน การ ดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1. เก็บ รวบรวม ข้อมูลเขียนใน การโครงการ ศึกษาปัจจัย ทางเศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี ที่ เกี่ยวข้องกับ การผลิตใน ชุมชน	x	x	x	x	x	x	x																									
2. ศึกษาข้อมูล พื้นฐาน เกี่ยวกับ เรื่องปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงใน ชุมชน								x	x	x	x	x	x	x																		

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ขั้นตอน การ ดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
3. ขอรับการ สนับสนุนการ ดำเนินโครง การพัฒนา เทคโนโลยี ของ อุตสาหกรรม ไทย (Industrial Technology Assistance Program: ITAP) โดย การขอ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ ปรึกษาและ จัดทำ โครงการ															x	x	x	x	x	x	x											

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ขั้นตอน การ ดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
4. วิเคราะห์ ปัญหาเพื่อหา แนวทางใน การแก้ไข ปัญหาและ การนำหลัก ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ควบคู่กับการ พัฒนา วิสาหกิจ ชุมชน																						x	x	x	x	x	x	x			

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ขั้นตอน การ ดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
พฤศจิกายน 2559	x	x	x	x	x	x	x																								
5. ประสาน กลุ่มเป้าหมาย ที่จะเข้าร่วม กิจกรรมการ อบรมให้ ความรู้แก่ สมาชิกกลุ่ม																															
6. ติดต่อ ประสาน งาน หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องใน การจัดการ อบรมหน่วย งานต่าง ๆ เช่น พช.อำเภอ ฯลฯ								x	x	x	x	x	x	x																	

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ขั้นตอน การ ดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
7. จัดเตรียม วัสดุที่จะใช้ ในการจัด อบรมและ ตัวอย่างที่จะ ใช้ในการ สาธิตแก่ กลุ่มเป้าหมาย ต่าง ๆ ที่จะใช้ ในการจัด อบรม แก่กลุ่ม ตัวอย่าง																															
8. จัดเตรียม สถานที่และ ความพร้อม ในการจะใช้ ในการดำเนิน กิจกรรม																						x	x	x	x	x	x	x			

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ขั้นตอน การดำเนินงาน	ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 ธันวาคม 2559																															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
ธันวาคม 2559 9. จัดกิจกรรม อบรมให้ความรู้ ด้านทฤษฎีและ ปฏิบัติทดลองผลิต น้ยอินทรีย์ใช้กับ แปลงเกษตรสาธิต																																
10. สรุป ผลการวิจัยตลอด โครงการและเขียน งานวิจัยเป็นรูปเล่ม ฉบับสมบูรณ์/ วิเคราะห์น้ยหมัก อินทรีย์เบื้องต้น และส่งตัวอย่างไป ตรวจสอบ								x	x	x	x	x	x	x	x																	

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เน้นการจัดกิจกรรมการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหนอง สโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ในการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน จึงได้จัดทำโครงการการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนกรณีศึกษา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กับการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีแผนปฏิบัติการดังนี้

ในสัปดาห์ที่ 1 ในระหว่างวันที่ วันที่ 1-7 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลในการเขียนโครงการ ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ทำการวิจัยกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อที่จะช่วยให้สามารถได้รับข้อมูลที่ดียิ่งขึ้น

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้เข้าพบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนอง สโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และขอความร่วมมือ ศึกษาข้อมูลในด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า เศรษฐกิจรอบ ๆ ชุมชนไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างใช้แรงงานเป็นหลัก ในการทำการเกษตรแต่ละครั้งยังต้องอาศัยการลงแขกกันเพราะประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรายน่อยถ้าจ้างคนก็จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตซึ่งอาจจะส่งผลที่ไม่คุ้มค่าเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงไม่ค่อยมีการจ้างงาน นอกจาก ครอบครัวที่มีฐานะการเงินที่ดีถึงจะมีการจ้างงาน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีการสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก และได้ทำความรู้จักกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกอยู่ 4 คน ซึ่งนับเป็น 2 ครอบครัว ได้แก่ นายเอ นางบี นายซี และนางดี

นายเอและนางบีเป็นสามีและภรรยา อายุ 53 และ 47 ปี มีอาชีพเป็นเกษตรกรในพื้นที่ และรับจ้างทั่วไป มีรายได้ เดือนละ 12,000 บาท เหลือคนละประมาณ 6,000 บาท ต่อคน มีที่นาประมาณ 6 ไร่ นิยมใช้ปุ๋ยเคมีในการช่วยเพิ่มผลผลิต เริ่มต้นเข้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์

โดยการเข้ามารับจ้างในส่วนของการผลิตปุ๋ยและการเตรียมวัสดุในการจัดทำปุ๋ย จากการพูดคุยทำให้ได้ทราบว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์

ภาพที่ 4-1 นายเอ กำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม)

ภาพที่ 4-2 นางบีและดี กำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม)

ภาพที่ 4-3 นางบีและนางดี กำลังเตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ (ก่อนเข้ารับการอบรม)

ส่วนนายซีและนางดีเป็นสามีและภรรยากัน อายุ 56 และ 52 ปี มีอาชีพเป็นข้าราชการบำนาญและแม่บ้านและทำการเกษตร มีรายได้ เดือนละประมาณ 18,000 บาท มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 8 ไร่ จากการสอบถามนิยมใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มผลผลิตเป็นส่วนมากและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในบางครั้ง เริ่มต้นจากการมารับจ้างผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์

ภาพที่ 4-4 นายซีกำลังผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ก่อนเข้ารับการอบรม)

จากการสังเกตการทำงาน และการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคู้มใหม่ อำเภอกวาง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีการทำงานที่ยังไม่เป็นระบบ ขาดการกระตือรือร้น ไม่ค่อยใส่ใจในรายละเอียด ทำงานแบบไม่มีความสุข เหมือนกับว่าทำงานรอเวลาหมดเพื่อรับค่าตอบแทน และยังทักะในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพเท่าที่ควร

หลังจากการตรวจสอบการดำเนินงานและการทำงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคู้มใหม่ อำเภอกวาง จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอความร่วมมือจากผู้ชำนาญ และผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้และสอนทักษะในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์เพิ่มเติม

ในวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนที่เข้าศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของเทคโนโลยีว่ามีความพร้อมหรือไม่ และความสามารถในการผลิตของเทคโนโลยี

ในการลงมือปฏิบัติได้เข้าไปดูและศึกษาเครื่องจักร และวัสดุที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า มีเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตมีจำนวนมาก คือ 1. งานปั้นเม็ด จำนวน 4 งาน
2. เครื่องบดละเอียด 3 เครื่อง 3. เครื่องผสม 3 เครื่อง 4. เครื่องสับละเอียด ทำให้ทราบว่ามีการผลิต วันละ 60 กระสอบต่อวัน และจากการสอบถามทำให้ทราบว่าเครื่องจักรแต่ละชนิด สามารถใช้งานได้จริงไม่มีการชำรุดเสียหาย

หลังจากการตรวจสอบการดำเนินงาน การเข้าดูและศึกษาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ไม่พบปัญหาใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการผลิต จึงยังไม่ควรที่จะมีการปรับปรุงในส่วนนี้

ในสัปดาห์ที่ 2 ในระหว่างวันที่ วันที่ 8-14 ตุลาคม พ.ศ. 2559 มีการวางแผนที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความรู้พื้นฐานของสมาชิกกลุ่มสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด โดยการสังเกตการจากนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้เป็นตัวชี้วัด

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและโดยการสอบถามจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด

จากการสอบถามพูดคุยและสังเกต พบว่า สมาชิกบางคนเคยได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรับใช้บ้างแล้ว แต่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้ไม่มาก เนื่องจากการอบรมมีเวลาน้อยและไม่มีการลงมือปฏิบัติเท่าที่ควร และการขาดเงินทุนในการจัดหาวัสดุในการทำปุ๋ย

หลังจากการตรวจสอบการดำเนินงาน มีความเห็นว่าควรที่จะมีการขอความร่วมมือจากทางหน่วยงานราชการ ในการส่งผู้ที่มีความรู้มาอบรมแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ในเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจเพิ่มเติม ซึ่งสมาชิกกลุ่มมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีความเต็มใจที่จะร่วมมือ และเข้าอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำเอามาปรับใช้

ในสัปดาห์ที่ 3 ในระหว่างวันที่ วันที่ 15-21 ตุลาคม พ.ศ. 2559 มีการวางแผนทำเรื่องขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (Industrial

Technology Assistance Program: ITAP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาในการทำโครงการ

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2559 จากการปรึกษาและพูดคุยกับประธานและกรรมการวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์จำหน่ายให้กับชาวบ้านและพื้นที่ใกล้เคียงจากนั้นได้ขยายกระบวนการผลิตให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงมีความต้องการเงินลงทุนเพื่อการค้า เพื่อที่จะหารายได้เข้ามาบริหารจัดการภายในวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อใช้เป็นทุนในการจัดเตรียมวัสดุแก่สมาชิกในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ และเป็นค่าตอบแทนเกษตรกรที่เข้ามาช่วยในการผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ เนื่องจากเพิ่งจะก่อตั้งได้ไม่นาน สมาชิกจึงขาดความชำนาญในการผลิต ทำให้ผลิตปุ๋ยไม่ได้ตามมาตรฐาน จึงได้มีการขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (ITAP) โดยการขอผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาและจัดทำโครงการ

จากการสังเกตกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าหลังจากการปรึกษาแล้วกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่ประธาน กรรมการ และสมาชิกทุกคน มีความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ไขปัญหา และมีการพูดคุยกันมากขึ้นเกี่ยวกับการที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป และมีการเสนอความคิดเห็นมากขึ้นจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

หลังจากการตรวจสอบการดำเนินงาน พบว่าในการติดต่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (Industrial Technology Assistance Program: ITAP) จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และใช้ระยะเวลานานในการดำเนินแต่ละกิจกรรม จึงได้มีการจ่ายค่าดำเนินการในการดำเนินงาน และเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานอยู่ในระยะเวลาที่จะสามารถยอมรับได้

ในสัปดาห์ที่ 4 ในระหว่างวันที่ วันที่ 22-28 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนไว้ว่าจะวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ควบคู่กับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการพูดคุยและปรึกษากับประธานกลุ่ม กรรมการกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาของกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร และขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จึงได้มีการเสนอความคิดเห็นว่าควรจะมีการขอความร่วมมือจากเกษตรอำเภอมาให้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน และการสอนทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะแก่สมาชิก แต่เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจต้องการที่จะทำการศึกษาและเรียนรู้ จึงได้คิดว่าควรจะมีการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบจากการสังเกตหลังจากที่มีการวิเคราะห์ปัญหาแล้วสมาชิกมีความตั้งใจ และกระตือรือร้นมากขึ้น โดยการพยายามติดต่อและประชาสัมพันธ์ให้แก่ญาติพี่น้องและบุคคลที่ใกล้ชิดให้มาเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม พบว่าในการขอความร่วมมือจากเกษตรอำเภอมาให้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน และการสอนทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ จำเป็นที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีเพื่อที่จะสามารถเชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้เกิดการสนใจ และอยากที่จะมาเข้าร่วมรับการอบรม แต่มีปัญหาคือในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร จึงคิดว่าไม่น่าจะมีคนเข้ามาร่วมอบรมเป็นจำนวนมากเท่าที่ควร โดยความเห็นส่วนตัวน่าจะจัดเวลาการอบรมในช่วงที่เกษตรกรว่างเว้นจากการเกี่ยวผลผลิต

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการพูดคุยและปรึกษากันในส่วนของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีการสรุปว่าหากมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง จะเป็นการกระทำที่ดีเพราะสามารถทำให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งเห็นด้วยว่าเป็นกิจกรรมที่ดีถ้ามีการส่งเสริมจริง เพราะเป็นการทำการเกษตรแบบพอเพียง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปรับใช้ และเมื่อมีเกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นก็จะเป็นการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้มีรายได้เข้ามาบริหารจัดการ และเพื่อเป็นทุนในการส่งเสริมเกษตรกรและค่าตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่มให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัวต่อไป

จากการสังเกตพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความพยายามที่จะนำเอาหลักปรัชญามาใช้โดยสมาชิกมีการแสดงออกที่ชัดเจนในการที่จะแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ

จากการตรวจสอบการดำเนินงาน พบว่าในการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงนั้นจำเป็นต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการในช่วงแรกเพราะจำเป็นต้องมีการสนับสนุนเกษตรกรตัวอย่างเพื่อเป็นการนำร่องให้เป็นอย่างแก่เกษตรกรคนอื่น ๆ ถ้ามีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้นทางกลุ่มวิสาหกิจก็จะมีรายได้เข้ามาช่วยในส่วนนี้ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่ง

ในสัปดาห์ที่ 5 ในระหว่างวันที่ วันที่ 1-7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนที่จะประสานกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารถึงการจัดการอบรมให้ความรู้ในหัวข้อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน และการสอนการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ได้มีการกำหนดพื้นที่ที่จะทำการประชาสัมพันธ์โดยขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านช่วยประกาศประชาสัมพันธ์จากวิทยุกระจายเสียง เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบ และเพื่อให้เกษตรกรที่สนใจมาเข้าร่วมรับการอบรมและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน และเรียนรู้การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์

จากการดำเนินการและการสังเกตพบว่า มีเกษตรกรให้ความสนใจที่จะเข้ารับการอบรมและเรียนรู้พอสมควร แต่คงไม่สามารถมาได้หมดทุกคน เพราะในช่วงเวลานี้ เป็นช่วงเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้ไม่สามารถหาเวลาว่างมาได้ ทำให้คนสามารถมาเข้ารับการอบรมได้มีจำนวนน้อย

จากการตรวจสอบการดำเนินงาน พบว่าในการขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์นั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง สามารถกระจายข่าวสารและข้อมูลได้อย่างทั่วถึงซึ่งไม่มีปัญหาและอุปสรรค ในการประชาสัมพันธ์ แต่จากการคาดการณ์เกษตรกรที่สามารถมาเข้าร่วมการอบรมได้มีจำนวนน้อย การแก้ปัญหาคือต้องทำการจัดอบรมในช่วงที่เกษตรกรว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ในสัปดาห์ที่ 6 ในระหว่างวันที่ วันที่ 8-14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนในการติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการอบรมหน่วยงานต่าง ๆ เช่น พช.อำเภอ เกษตรอำเภอ ศูนย์เทคโนโลยี ฯลฯ วัตถุประสงค์เพื่อจัดการอบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสีมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ได้มีการยื่นเรื่องขอความอนุเคราะห์ จากเกษตรอำเภอเขาวง เพื่อขอนักวิชาการมาให้การอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจ เพื่อศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิชาทฤษฎีชุมชน และการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์

จากการดำเนินงานและสังเกตพบว่าทางหน่วยงานราชการก็มีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ และสนับสนุนวิชาทฤษฎีชุมชนหนองสโนว์ หมู่ 8 ตำบลกุดชุมิคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของวิชาทฤษฎีชุมชน และการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์ โดยแต่ก่อนก็ได้มีงบจากทางราชการมาสนับสนุนวิชาทฤษฎีชุมชนอยู่บ้าง และเพื่อให้เกิดการต่อเนื่องจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งนักวิชาการมาให้การอบรมให้ความรู้

จากการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม พบว่าในการขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ในด้านของบุคคลากร สื่อให้ความรู้ ทำให้มีความพร้อมในการอบรมให้ความรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยที่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ

ในสัปดาห์ที่ 7 ในระหว่างวันที่ วันที่ 15-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 มีการวางแผนว่าจะจัดเตรียมวัสดุคิปที่จะใช้ในการจัดอบรมและตัวอย่างที่จะใช้ในการสาธิตแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ จะใช้ในการจัดอบรม แก่กลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นการเตรียมความพร้อมในการสอนทำ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ แก่สมาชิกกลุ่มวิชาทฤษฎีชุมชนหนองสโนว์ หมู่ 8 ตำบลกุดชุมิคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

การลงมือปฏิบัติ ในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ได้มีการจัดเตรียมวัสดุคิปในการทำ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ เพื่อให้สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจในการเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของ วิชาทฤษฎีชุมชน และการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์ โดยมีความคิดเห็นว่าอุปกรณ์ และวัสดุคิปมีความเพียงพอและเหมาะสมที่จะนำมาทำเป็นตัวอย่าง และเพื่อให้สมาชิกและ เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ทำการลงปฏิบัติและเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์ โดยมีรูปภาพแสดง ดังนี้

ภาพที่ 4-5 เตรียมวัตถุดิบในการทำน้ำหมักชีวภาพ

ภาพที่ 4-6 เตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมัก

จากการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม พบว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ในขั้นตอนนี้ เครื่องมือ วัสดุ และวัตถุดิบ มีความเพียงพอและเหมาะสมแก่การสาธิตให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนหนองสโนว์ หมู่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

ในสัปดาห์ที่ 8 ในระหว่างวันที่ วันที่ 1-7 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการวางแผนที่จะจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน และเพิ่มทักษะการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่จะมาเข้ารับการอบรม

การลงมือปฏิบัติ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เป็นวันที่จะทำการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจที่จะเข้ารับการอบรม ในการจัดการอบรมได้รับความอนุเคราะห์จากเกษตรอำเภอมอบความรู้ในหัวข้อความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน โดยมีกำหนดการดังนี้

เวลา 9.00-12.00 น. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

เวลา 13.00-16.00 น. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงศึกษาและลงมือปฏิบัติการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักอินทรีย์

ภาพที่ 4-7 การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจในหัวข้อ ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 4-8 เกษตรกรที่สนใจในการเข้ารับการอบรม

และได้มีการสอนการผลิตปุ๋ยหมักและทำน้ำหมักชีวภาพแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่สนใจ

ภาพที่ 4-9 เกษตรกรที่เข้าอบรมกำลังเรียนรู้วิธีทำปุ๋ยหมัก

ภาพที่ 4-10 เกษตรกรที่เข้าอบรมกำลังเรียนรู้วิธีทำน้ำหมักชีวภาพ

โดยจากสมาชิก 4 คน ได้มีคนในชุมชนมีความสนใจมาเข้าร่วมอบรมประมาณ 5 คน
ได้แก่

1. นายอี อายุ 36 ปี มีอาชีพเป็นเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 4 ไร่ มีรายได้เดือนละประมาณ 7,000 บาท

ภาพที่ 4-11 นายอี กำลังฝึกทำปุ๋ยหมักอินทรีย์

2. นางเอฟ อายุ 53 ปี มีอาชีพเป็นแม่บ้านและเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 3 ไร่ มีรายได้เดือนละประมาณ 5,000 บาท
3. นางสาวจี อายุ 28 ปี มีอาชีพแม่บ้านและเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 5 ไร่ มีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 บาท

ภาพที่ 4-12 นางเอฟและนางสาวจี กำลังเตรียมน้ำหมักชีวภาพในการนำไปผสมทำปุ๋ยหมักอินทรีย์

ภาพที่ 4-13 นางเอฟและนางสาวจี กำลังเตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

4. นางไอ อายุ 32 ปี มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 4 ไร่ มีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 บาท

ภาพที่ 4-14 นายอีและนางไอ กำลังฝึกทำปุ๋ยหมัก

5. นายเจ อายุ 52 ปี มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 4 ไร่ มีรายได้เดือนละประมาณ 5,000 บาท

ภาพที่ 4-15 นายเจกำลังฝึกทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

จากการสอบถามเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้าร่วมการอบรมพบว่ามีความสนใจที่จะเข้าอบรมเพราะมีอาชีพเป็นเกษตรกรและมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มากสามารถดูแลได้ทั่วถึงโดยไม่ต้องใช้เวลาในการดูแลเอาใจใส่มาก ทำให้มีเวลาเหลือที่จะไปรับจ้างเพื่อหารายได้ระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในการบำรุงและเพิ่มผลผลิตสามารถที่จะทำได้ เพราะมีเนื้อที่ในการทำการเกษตรไม่มาก สามารถหาวัสดุได้เพียงพอต่อความต้องการในการที่จะดูแลและบำรุงพืชเกษตรของตนเอง และยังเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพทำปุ๋ยอินทรีย์ที่วิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ เพื่อการจำหน่ายแก่ประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และเป็นการลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปุ๋ยเคมีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายลงได้ในระดับหนึ่ง

จากการสังเกตสมาชิกทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่เข้ารับการอบรมมีความสนใจและตั้งใจอย่างมากในการเข้ารับการอบรมและพยายามที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชน และการผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ เพราะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงและเป็นการส่งเสริมอาชีพอีกหนึ่งทาง

จากการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม พบว่า การอบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน และเพิ่มทักษะการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบล

กุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงนั้น ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่มีอุปสรรคคือระยะเวลาในการอบรมให้ความรู้ใช้เวลาสั้นเกินไปเนื่องจากอยู่ในช่วงทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร อาจจะทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง แต่เนื่องด้วยสมาชิกและเกษตรกรบางคนที่เคยเข้ารับการอบรมมาเรื่องเวลาจึงไม่เป็นอุปสรรคมากเท่าใดนัก ในการแก้ปัญหาคือควรมีการจัดการอบรมในช่วงว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร น่าจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปและประเมินผลการปฏิบัติงานจากโครงการการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจ มาปรับใช้

จากกิจกรรมที่ได้จัดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียงทั้งหมดได้ปฏิบัติ ถือว่าเป็นการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปรับใช้เป็นการลดต้นทุนในการผลิตไม่ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาสูง ถือว่ามีความพอประมาณไม่ใช้จ่ายจนเกินตัวทำให้ไม่ต้องเบียดเบียนผู้อื่น มีความมีเหตุผล คือ มีการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่จะมีผลต่อการทำเกษตรได้ในระยะยาวดินไม่เสื่อมไม่เหมือนใช้ปุ๋ยเคมี และมีความปลอดภัยสูงเพราะผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ และยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นการระวังผลกระทบจากการใช้จ่ายที่เกินจำเป็น ทำให้มีเงินทุนเหลือที่จะทำอย่างอื่น ภายใต้อำนาจและความรอบคอบ และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งตรงกับคำนิยามของความพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

การวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน กรณีศึกษา กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กับการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหาสาระของส่วนนี้ จึงเป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ และมาจากการค้นคว้าทางเอกสารเพิ่มเติม ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการตอบแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบ วิเคราะห์และเรียบเรียง โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างปลายเปิด โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน กลุ่มเป้าหมายจำนวน 12 คน คือ

1. ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 12 คน กลุ่มเป้าหมายจำนวน 12 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองสโนว์ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามประเด็นของการสัมภาษณ์ จำนวน 7 ข้อ ผู้ศึกษาพบผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นและพอใจต่อวิธีการส่งเสริมอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ อย่างไร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ว่ามีส่วนสำคัญมากน้อยเพียงใด ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้สนับสนุนเงินทุน และวิธีการส่งเสริมอาชีพ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ แก่ประชาชนในตำบลนั้นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นประมวลได้ว่า ผู้ดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สามารถดำเนินการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี โดยประยุกต์ความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้กิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ประสบผลสำเร็จ และน่าสนใจ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่กระจายทั่วตำบล ทำให้รู้สภาพพื้นที่และเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบทและอยู่อย่างพอเพียงได้ดี ประกอบกับเป็นการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและแผนพัฒนาของชุมชนตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพของประชาชนเพื่อดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มจักสาน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ และมีบางคนที่มีความคิดเห็นว่า ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ น่าจะขยายโครงการและสนับสนุนให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น ปรากฏดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ในส่วนของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ไว้ว่า “เป็นกิจกรรมที่ดีและมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว พอใจมากที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมและเป็นโครงการที่ดีที่ทำให้ประชาชนมีอยู่มีกินและลดต้นทุนการผลิตในการทำ การเกษตร” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ หมู่ที่ 8, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปัญญาอินทรีย์ ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ในส่วนของการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ว่า “...ในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการโครงการต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยอยู่แบบพอเพียง ตามรอยพ่อ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) เป็นผู้เป็นผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ อีกคนหนึ่ง ซึ่งเราเป็นคนที่ทำงานในพื้นที่ท้องถิ่นตนเอง และเป็นบุคคลที่รู้สภาพพื้นที่ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี จึงมีความสำคัญอย่างมากในการทำตัวให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของลูกบ้าน และพอมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเรารู้และเข้าปัญหาในชุมชนมากกว่าคนอื่น ๆ โดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตและสภาพเศรษฐกิจแบบปัจจุบัน ผมคิดว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ มีส่วนอย่างมาก ที่จะทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่และมีชีวิตที่ดีขึ้น ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีบทบาทมากในการให้ความรู้กับประชาชนและแบบอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านอื่น ๆ ที่สนใจเรื่องนี้...” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 200 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ ให้ความเห็นว่า “...เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ มีความภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลเราละตำบลใกล้เคียงสนใจที่จะหันมาดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ เพื่อที่จะให้ตนเองและครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งตนเองและมีรายได้เลี้ยงปากท้องของตนเอง และชุมชนรู้จักการแบ่งปันและช่วยเหลือกันเกิดความรักความสามัคคีกันในหมู่คณะ เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินโครงการนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ชาวบ้านทั่วไปและผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์มีส่วนสำคัญและมีการดำเนินโครงการนี้อยู่แล้วและจะต้องทำตลอดไป...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ ว่า “...มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือและการเป็นแบบอย่างที่ดี ถ้าผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ไม่ให้ความร่วมมือและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในการจัดกิจกรรมก็ยากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือถ้าผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ไม่ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี หรือไม่มีความรู้ในการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ก็ยากที่จะชักนำหรือจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...มีความสำคัญมาก เพราะผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสนัว ต้องดำเนินการให้ความรู้และเป็นแบบอย่างและสนับสนุนให้กับประชาชนอยู่แล้วซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเพราะผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรงอยู่แล้ว...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอใจต่อการดำเนินเป็นอย่างมาก เพราะปุ๋ยอินทรีย์ เป็นปุ๋ยที่ได้จากธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยคอก วัสดุที่นำมาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพกากน้ำตาล ช่วยลดต้นทุนในการผลิต (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า เห็นด้วย เพราะการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำเกษตรต่าง ๆ มีผลช่วยในการลดต้นทุนทางการผลิต และยังไม่มีการแสวงหากำไรด้วย (สมาชิกกลุ่มคนที่ 4, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีความพอใจต่อการดำเนินโครงการ เพราะการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีอยู่ ทำให้เกษตรกรรับต้นทุนในการผลิต ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 6 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า เห็นด้วย เพราะทำให้ลดต้นทุน และไม่มีสารเคมีตกค้าง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 6, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 7 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า เห็นด้วย การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้เราลดต้นทุนลง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 7, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 8 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีความพอใจมากเพราะปุ๋ยอินทรีย์เป็นปุ๋ยที่ผลิตจากปุ๋ยคอก กากน้ำตาล และน้ำผักผลไม้เป็นเศษอาหารที่นำมาหมัก เป็นน้ำหมักชีวภาพ แล้วนำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ นำไปบำรุงพืชผักผลไม้ทำให้พื้นเจริญเติบโตได้ดี (สมาชิกกลุ่มคนที่ 8, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 9 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า เห็นด้วยเพราะการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำเกษตร ทำให้เราประหยัดต้นทุน (สมาชิกกลุ่มคนที่ 9, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ

2. ด้านการสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่มอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ย

อินทรีย์ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในฐานะที่ทำงานด้านการเกษตรมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีแล้ว ทางผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ก็จะมีสนับสนุนเงินให้แก่กลุ่มต่าง ๆ จากหลาย ๆ หน่วยงานในแต่ละปี และยังคงคิดว่าได้รับงบประมาณน้อยอยู่สำหรับการดำเนินโครงการ...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...เมื่อผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหนองสโนว์ น่าจะสนับสนุนเงินให้มากกว่านี้ในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง...” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในปีต่อไปอยากได้เงินมากขึ้น เพราะเงินที่ได้ยังน้อยอยู่...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...ถ้ามีมากกว่านี้ก็จะดี แต่ได้เงินเท่าไรเราก็ทำเท่านั้นทำตามเงินเท่าที่ได้ เพราะว่า เพราะว่ากลุ่มอาชีพไม่ได้มีเพียงกลุ่มเรากลุ่มเดียว จำเป็นต้องให้กลุ่มอื่นด้วย...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...อยากได้เงินเพิ่มขึ้นมากกว่านี้ จะได้ทำให้ใหญ่ขึ้นเพราะเงินกว่าเท่าที่เห็นในปัจจุบัน...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ ในการผลิตปุ๋ยชีวภาพอินทรีย์ให้แก่กลุ่มอาชีพในโครงการมีความเหมาะสม สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า เหมาะสมพอสมควร ในการจัดกิจกรรมทำให้ผู้ที่เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 4, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมกับเวลา และควรมีการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งทำการอนุมัติและไปศึกษาดู

งานโครงการต้นแบบสื่อการเรียนรู้และนำมาใช้ในครอบครัวของตนเอง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 6 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ทำให้มีความรู้ในการทำปฎิอินทรีย์ และให้ปฎิอินทรีย์มากขึ้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 6, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 7 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในการฝึกอบรม ทำให้เรามีความรู้เรื่องปฎิอินทรีย์มากขึ้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 7, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 8 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดอบรมให้ความรู้ในการผลิตปฎิอินทรีย์ในกลุ่มอาชีพตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้กลุ่มอาชีพมีความรู้ในการผลิตปฎิอินทรีย์ขึ้นใช้เอง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการทำเกษตรได้ดีมาก (สมาชิกกลุ่มคนที่ 8, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 9 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดการอบรมให้ความรู้ในการผลิตปฎิอินทรีย์อาชีพตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงทำให้กลุ่มอาชีพมีความรู้ในการผลิตปฎิอินทรีย์ขึ้นใช้เอง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการทำเกษตรได้ดีมาก (สมาชิกกลุ่มคนที่ 9, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปฎิอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ

3. การให้ความรู้และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลในการดำเนินโครงการ / กิจกรรม มากน้อยเพียงใด (การอบรมให้ความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของโรคทางการเกษตร หรือการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทางเกษตร)

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในฐานะที่ผมปฏิบัติงานมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีแล้ว ทางผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ โดย อบต. ก็ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มไม่ว่าจะเป็นการจัดการอบรมหรือการพาสมาชิกไปศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ตลอด หากมีข่าวสารด้านใดก็จะได้รับหนังสือตลอด อบต.ก็ให้ความสำคัญและให้คำปรึกษากลุ่มดี...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...เมื่อผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ประสบกับปัญหาต่าง ๆ อบต.หรือผู้นำชุมชนก็จะช่วยกลุ่มแก้ไขปัญหาเสมอ ก็ให้ความสำคัญกับกลุ่มเสมอ ไม่ทอดทิ้งกลุ่ม...”

(รองประธาน คนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความเห็นว่า “...ในปีแต่ละปีสมาชิกในกลุ่มจะได้ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรทุกคน จะได้รับการต่อ ยอดความรู้เดิมจากสถานที่ต่าง ๆ ที่เข้ามีการจัดอบรม พวกเราได้ว่าจะได้รับข่าวสารต่าง ๆ จาก อบต. หรือหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการเกษตรอยู่ตลอด...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความเห็นว่า “...ข่าวสารด้านต่าง ๆ จาก อบต. หรือหน่วยงานอื่น เกี่ยวกับการเกษตร ก็จะมีเจ้าหน้าที่ มาส่งหนังสือให้ตลอดหรือไม่ก็โทรศัพท์มาบอก ไม่เคยขาด ในการเข้ารับการอบรมให้ความรู้หากเราว่างก็ไปไม่ว่างก็ไม่ได้ไป แต่ก็ให้ความสำคัญอยู่ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่ตลอด เพราะว่าเราต้องนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในแปลงเกษตรของเรา...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...ข่าวสารต่าง ๆ ก็ได้รับตลอด เพราะมีเจ้าหน้าที่ประสานงานที่ทำงาน จะส่งข่าวสารตลอดไม่ว่าเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ไม่เคยขาด...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้นวัตกรรมได้ให้ความคิดเห็นว่าการดำเนินการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงอย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนาปรับปรุงการผลิตป้อนนวัตกรรมได้เป็นอย่างดี ข้อดี การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตในการผลิตเร็วขึ้นกว่าเดิม (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้นวัตกรรมได้ให้ความคิดเห็นว่าทำให้เกษตรกรที่เข้าฝึกอบรมได้มีความรู้ในการผลิตป้อนนวัตกรรม และใช้นวัตกรรมมากพอสมควร และรู้ถึงข้อดีข้อเสียของการใช้นวัตกรรม (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้นวัตกรรมได้ให้ความคิดเห็นว่า ข้อดี กลุ่มอาชีพในโครงการได้รับความรู้ในการเข้ารับการอบรมแนะนำจากเจ้าหน้าที่อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะได้รับทราบเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตป้อนนวัตกรรมขึ้นใช้เองในครัวเรือน ข้อเสีย บางครั้งในกลุ่มผลิตป้อนเองยังขาดวัสดุที่ใช้ในการผลิต เช่น กากน้ำตาล ซึ่งต้องลงทุนซื้อจากโรงงานน้ำตาล ระยะทางที่ไปซื้อก็ไกลจากหมู่บ้าน (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ป้อนนวัตกรรมในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ โดยเป็นการสนับสนุนด้านความรู้ และข่าวสาร

4. การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และการอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ

(การสนับสนุนพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ฯลฯ การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ในการเกษตร)

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสนัว ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรได้ทุกครั้งที่มีการแจกจ่ายสิ่งของต่าง ๆ จะมีเจ้าหน้าที่นำมาส่งกลุ่มทุกครั้ง จะมีเจ้าหน้าที่โทรมาบอกล่วงหน้าทุกครั้ง ...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสนัว, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...เมื่อมีการแจกพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับทุกครั้งตามสิทธิ์ ไม่เคยขาด...” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในปีแต่ละปีสมาชิกในกลุ่มจะได้ไปรับการสนับสนุนทุกปีไม่ว่าจะเป็นพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ไม่เคยขาด เพราะ เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับโครงการนี้ที่นำร่องเป็นตัวอย่างให้ประชาชนทำตาม...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ผู้จัดหาให้ในแต่ละครั้งในแต่ละปีจะมีการสำรวจความพอใจของกลุ่มก่อนหรือมอบตามความเหมาะสมของกลุ่ม ข่าวสารด้านต่าง ๆ จาก เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานอื่น เกี่ยวกับการเกษตร ก็จะมีเจ้าหน้าที่ มาส่งหนังสือให้ตลอดหรือไม่ก็โทรศัพท์มาบอก ไม่เคยขาด ในการทำกิจกรรมหรือการส่งเสริมอาชีพ ...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...ได้รับพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ทุกครั้งที่มีการแจกถ้าไม่เข้าไปรับด้วยตนเองก็จะมีเจ้าหน้าที่ ผู้จัดขนออกมาส่งถึงที่ซึ่งตรงนี้ก็ดี...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการ กลุ่มอาชีพได้รับความรู้รวดเร็ว และทันต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าดี มีวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกหลาย ๆ อย่าง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 4, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าควรมีการฝึกอบรมเพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ ทางภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร และ

ให้คำแนะนำตลอดทางไปศึกษาดูงาน โครงการต้นแบบด้วย (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 6 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิบัติอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ดี (สมาชิกกลุ่มคนที่ 6, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 7 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิบัติอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการและปฏิบัติการตาม โครงการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนสามารถผลิตปฎิบัติอินทรีย์ขึ้นมาใช้เอง ซึ่งถือว่าเป็นการพึ่งพาตนเองได้ในการอาชีพในชุมชน (สมาชิกกลุ่มคนที่ 7, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 8 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิบัติอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ดีมีวัสดุอุปกรณ์ที่ให้การอำนวยความสะดวกหลาย ๆ อย่าง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 8, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ว่าด้วยการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการใช้ปฎิบัติอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

5. ท่านคิดว่า มีสาเหตุใดบ้างที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของเรา ก็มีปัญหาและสาเหตุอยู่หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณที่สนับสนุนคิดว่ายังได้รับน้อยอยู่ และสภาพดินฟ้าอากาศ ส่วนมากจะเป็นหน้าแล้งและปัญหาเรื่องน้ำ เพราะทำการเกษตรน้ำถือว่าเป็นปัจจัยหลักหรือเป็นหัวใจของการเกษตร...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ปัญหาด้านการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และเงินในการลงทุนในแปลงเกษตรของเรา และสภาพภูมิอากาศตามฤดูกาลนี้ก็เป็นปัญหาอย่างมากในการทำการเกษตร...” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ปัญหาในด้านงบดำเนินการเกษตร ปัญหาหลักก็คือปัญหาน้ำเพราะการเกษตรต้องใช้น้ำที่ใช้ในการเพราะปลูกเลี้ยงพืชเลี้ยงสัตว์ และเงินที่ต้องใช้ในการลงทุนเพื่อซื้อพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ และไฟฟ้าก็ยังเข้ามาไม่ถึงในพื้นที่แปลงการเกษตรของเรา อยากให้มีการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อความ

สะดวกในมากขึ้นในการดำเนินชีวิตของเรา...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความเห็นว่า “...กลุ่มเราบางคนยังมีความรู้ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการจัดการปัญหาหลาย ๆ อย่างที่เป็นปัญหากับแปลงเกษตรของเรา เงินทุนก็สำคัญสำหรับใช้ในการซื้อสัตว์และซื้อพืชมาปลูกตลอดจนซื้อยาฆ่าแมลง และตลอดทางการเกษตรก็สำคัญเพราะบางที่เราปลูกพืชเลี้ยงสัตว์แล้วก็ต้องนำไปขายที่ตลาดซึ่งตลาดก็ไกลหลายสิบกิโล...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...ปัญหาทางด้านการทำเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของเราส่วนมากไม่ค่อยมีปัญหาเพราะ เราไม่ได้ทำกิจกรรมที่ใหญ่ทำแบบพอกินพอใช้ในครอบครัว เหลือก็แจกจ่ายญาติพี่น้องเอาไว้กิน ไม่ได้ทำเป็นธุรกิจใหญ่โตบ้านเรายังเป็นชนบทอยู่ยังมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ไม่เหมือนในเมือง แต่ก็คงเป็นเงินเพราะสำคัญต้องใช้ในการดำรงชีวิตและใช้ในการทำการเกษตรของเรา...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาต่อการดำเนินงาน 1. วัสดุที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยยังขาดแคลน 2. เกษตรกร/ กลุ่มอาชีพไม่ค่อยมีเวลารวมกลุ่ม (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหา คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบความสะดวกสบายในการซื้อปุ๋ยตามท้องตลาดมา (สมาชิกกลุ่มคนที่ 4, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม คือ ขาดแคลนวัสดุในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เช่น มูลสัตว์ แกลบเผา หรือ แกลบดิบ เป็นต้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 6 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหา คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบการไม่ซื้อปุ๋ยในท้องตลาดมาใช้ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 6, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 7 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหา คือ ส่วนใหญ่เกษตรกรชอบความสะดวกสบายในการซื้อปุ๋ยตามท้องตลาดมาใช้ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 7, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 8 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า สาเหตุที่เป็นปัญหาในการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ คือ การขาดการประสานงานกันเองภายในกลุ่มและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี (สมาชิกกลุ่มคนที่ 8, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 9 เศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็น สาเหตุที่เป็นปัญหาในการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ คือ การขาดการประสานงานกันเองภายในกลุ่มและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี (สมาชิกกลุ่มคนที่ 9, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 10 โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ดี มีวัสดุอุปกรณ์ที่ให้การอำนวยความสะดวกหลาย ๆ อย่าง (สมาชิกกลุ่มคนที่ 10, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ว่าด้วยการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการใช้ปฎิอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

6. ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมโครงการส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของเรา ด้านเงินก็ขอรับการสนับสนุนทุกจาก ผู้จัดอบรม หรือแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เช่น ธนาคาร ธกส. เพราะเงินที่ อดบ. ให้มายังน้อยอยู่ไม่พอต่อการลงทุน และสภาพดินฟ้าอากาศ อันนี้ก็เป็นปัญหาใหญ่เหมือนกัน แต่เราก็ทำการขุดสระน้ำอยู่แล้วเพราะในแปลงนาเราทำคบวงจรไม่ว่าปลูกพืชเลี้ยงสัตว์จำไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำเท่าไร...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนิน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...ในการแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงินทุนเราก็มี อดบ. ให้ทำการกู้ยืมเงินมาลงทุน หรือไม่ก็ธนาคาร ธกส. เป็นแหล่งเงินกู้ของเราที่นำมาลงทุนในแปลงเกษตรของเรา และเงินในการลงทุนในแปลงเกษตรของเรา และสภาพภูมิอากาศตามฤดูกาลนี้ก็เป็นปัญหาอย่างมากในการทำการเกษตร...” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...แนวทางในการแก้ปัญหาในด้านการดำเนินงานการเกษตร เรื่องน้ำเราก็มีการขุดสระน้ำอยู่แล้วเลยไม่ค่อยมีปัญหาในตอนนี้ และส่วนปัญหาเรื่องเงินที่ต้องใช้ในการลงทุนเพื่อซื้อพันธุ์พืชและพันธุ์

สัตว์มีเท่าไรเราก็ใช้เท่านั้น และไฟฟ้าที่ยังเข้ามาไม่ถึงในพื้นที่แปลการเกษตรของเราก็อยู่แบบ สมัยกว่าจุดไฟใช้ตะเกียง แต่เดี๋ยวนี้ดีหน่อยเพราะมีไฟฉายและหม้อไฟแบตเตอรี่ อยู่เหมือน สมัยก่อนในการดำเนินชีวิตของเรา...” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความเห็นว่า “..ส่วนปัญหาในเรื่อง ความรู้ที่กลุ่มเราบางคนยังมีความรู้ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ก็จะมีเจ้าหน้าที่ เฉพาะด้านออกมาให้ความรู้ หรือ ไม่ก็ อบต.จัดการอบรมให้กลุ่มของพวกเรา ไม่ว่าจะเป็นการ จัดการปัญหาหลาย ๆ อย่างที่เป็นปัญหากับแปลงเกษตรของเรา สำหรับเงินทุนเงินกู้ก็สำคัญ สำหรับใช้ในการซื้อสัตว์และซื้อพืชมาปลูกและตลอดจนซื้อขายแม่แลง มีเท่าไรเราก็ใช้เท่านั้น เรียกว่าอยู่แบบพอเพียงเหมือนชื่อโครงการนั้นแหละ และตลาดทางการเกษตรไปขายก็ขายกันตาม หมูบ้านของเราที่พอขายได้เพราะเราไม่ได้ทำอะไรใหญ่ ...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “...แนวทางในการ แก้ไขปัญหาทางด้านการทำเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของเราส่วนมากก็ไม่ค่อยมีปัญหาเพราะ เรา ไม่ได้ทำกิจกรรมที่ใหญ่ ทำแบบพอกินพอใช้ในครอบครัว เหลือก็แจกจ่ายญาติพี่น้องเอาไว้กิน ไม่ได้ทำเป็นธุรกิจใหญ่โต ถ้ามีปัญหาขึ้นมาจริงก็ขอคำปรึกษาจาก เจ้าหน้าที่ หรือบางทีก็มี เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอออกมาช่วยแก้ปัญหา บ้านเรายังเป็นชนบทอยู่ยังมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ไม่ เหมือนในเมือง เรียกได้ว่าถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนปัญหาเรื่องเงินกู้มี เท่าไรเราก็ใช้เท่านั้นในการทำการเกษตรของเรา...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหา 1. จัดอบรมบ่อย ๆ และให้กลุ่มอาชีพตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ 2. ระดมเงินทุนเพิ่ม 3. จัดหาวัสดุ ในการผลิตปุ๋ยให้เพียงพอ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 3, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 4 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการพูดคุย แนะนำให้เกษตรกรรู้จักผลดีของปุ๋ยอินทรีย์ให้มากขึ้น (สมาชิกกลุ่มคนที่ 4, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 5 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนะนำให้เกษตรกรในกลุ่มหรือชุมชนมีความสนใจในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง โดยสนับสนุน ให้มาเลี้ยงสัตว์เสริม เช่น โค กระบือ หรือสุกร เพื่อจะได้มีวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และชี้แจง

ให้เห็นถึงผลเสียจากสารพิษตกค้างจากการใช้ปุ๋ยเคมี (สมาชิกกลุ่มคนที่ 5, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 6 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าการมีการฝึกอบรมเรื่อย ๆ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 6, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 7 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าการแก้ปัญหาคือ 1. แต่งตั้งผู้ประสานงานในกลุ่มอาชีพตามโครงการ 2. แต่งตั้งประชาสัมพันธ์ (สมาชิกกลุ่มคนที่ 7, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 8 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดการอบรม พูดคุย แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร (สมาชิกกลุ่มคนที่ 8, 2559, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 ของการวิจัย คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสนัว ได้แสดงความคิดเห็นว่า “...สิ่งที่ยอยากได้เพิ่มเติมจากการดำเนินโครงการ อยากให้มีการจัดอบรมด้านการตลาดและหาตลาดรองรับเพื่อที่จะสามารถจำหน่ายปุ๋ยเพื่อที่จะนำรายได้มาบริหารจัดการและส่งเสริมเกษตรกรให้รู้จักใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นคำตอบแทนแก่เกษตรกรที่สนใจจะเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสนัว หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้เกิดการจ้างงานเป็นการส่งเสริมอาชีพอีกทางหนึ่ง...” (ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสนัว, 2559, 24 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 1 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ก็อยากได้เงินทุนเพิ่มขึ้นที่จะใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเรามากกว่าที่ได้ที่ได้รู้สึกว่ายังน้อยอยู่.....” (รองประธาน คนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

รองประธาน คนที่ 2 สมาชิกผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แสดงความคิดเห็น “.. - ..” (รองประธาน คนที่ 2, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความเห็นว่า “...อยากให้จัดหาตลาดรองรับเพื่อนำรายได้มาจ้างแรงงานในขั้นตอนการผลิต...” (สมาชิกกลุ่มคนที่ 1, 2559, 20 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า “... อยากได้เงินในการลงทุนมากขึ้น และอยากให้มีการจัดการอบรมให้ความรู้มากขึ้น อย่างอื่นก็ได้อยู่แล้ว...”

(สมาชิกกลุ่มคนที่ 2, 2559, 22 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์)

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 ของการวิจัย คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การใช้ปัญญาอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปัญญาอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการใช้ปัญญาอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดดิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ได้ใช้ปัญญาอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่าย ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการสัมภาษณ์จากประชากรหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 กลุ่ม คือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ หนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งหมดจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาในครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด) จำนวน 7 ข้อ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท ปัญหาและอุปสรรคของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ กับพัฒนาการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน กรณีศึกษา กลุ่มโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปัญญาอินทรีย์ หนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะเวลาในการศึกษาเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม-30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้หลายวิธีควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างแท้จริง มีแหล่งที่มาชัดเจน ซึ่งการรวบรวมข้อมูลจะสอดคล้องกับรูปแบบการจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) จะใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ใช้วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยทางเอกสารจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความและเอกสารทางวิชาการที่

เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) สรุปผลของการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนอสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยแยกตามประเด็นคำถามของแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 7 ข้อ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ผู้ดำเนินโครงการมีความคิดเห็นและพอใจต่อวิธีการส่งเสริมอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์มากน้อยเพียงใดและอย่างไร

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ของหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ และการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ผู้บริหารโครงการและผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปฎิอินทรีย์ มีกลุ่มและดำเนินการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและประกอบอาชีพด้านการเกษตรอยู่แล้วและอาชีพที่ทำเกี่ยวกับ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพประชาชน โดยตรง ประกอบกับเป็นผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนซึ่งต้องดำเนินการเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่ยังเป็นคนในพื้นที่บ้านเกิดที่ทำงานในพื้นที่ท้องถิ่นตนเองและเป็นบุคคลที่รู้สภาพพื้นที่ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี จึงมีความสำคัญอย่างมากในการให้ความรู้เกี่ยวกับ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์กับประชาชน เพราะ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ ผู้ดำเนินโครงการส่วนใหญ่พึงพอใจในการจัดกิจกรรมหรือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปฎิอินทรีย์ของผู้จัดกิจกรรมหรือผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน โดยเฉพาะในการส่งเสริมอาชีพลดต้นทุนการใช้จ่ายให้ประชาชนมีรายได้มีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงปากท้องของตนเองและครอบครัวซึ่งจะทำให้ชุมชนและสังคมเข้มแข็งและยั่งยืน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และวาระแห่งชาติ และแผนพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านหนองสโนว์ หมู่ที่ 8

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปฎิอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ

2. ด้านการสนับสนุนเงินทุนให้แก่กลุ่มอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ผลการศึกษารูปได้ว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร ในการลงทุนให้กับกลุ่มอาชีพ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เหมาะสมแต่ยังไม่เพียงพอหรือยังน้อยอยู่ เพราะการประกอบอาชีพมีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าใช้จ่ายหรือค่าครองชีพที่สูง แหล่งทุนทั้งในและนอกระบบยังเป็นแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพตลอดจนการสร้างกระแสปลูกจิตสำนึกในการประกอบอาชีพ และให้เงินทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งกลุ่มผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงยังเห็นว่าเงินทุนยังน้อยอยู่ ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ถึงแม้จะให้ความสำคัญมีการณรงค์ให้ประชาชนประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้ประชาชนมีอยู่มีกิน ในทางปฏิบัติโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นสำคัญหรือเห็นน้อยไม่ค่อยมีความจริงจังกับการประกอบอาชีพของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นปฏิบัติกันก็เพียงผิวเผินและฉาบฉวย เพราะแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพยังมีน้อย ถึงแม้ผู้บริหารหรือผู้ดำเนินโครงการส่วนใหญ่ จะมีการณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งก็ตาม

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ

3. การให้ความรู้และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลในการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมมากน้อยเพียงใด (การอบรมให้ความรู้ ทฤษฎีและปฏิบัติ ฯลฯ)

ผลการศึกษารูปได้ว่า บทบาทของผู้บริหาร โครงการหรือผู้นำกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการส่งเสริมให้ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการ ทฤษฎีและปฏิบัติ และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลของผู้จัดกิจกรรม มีกิจกรรมที่หลากหลายในการให้ประชาชนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์เข้าถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ส่วนใหญ่ผู้ดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีความพอใจและการบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ผู้จัดกิจกรรมหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการส่งผู้ดำเนินโครงการเข้ารับการอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการหรือทฤษฎีการดำเนินการแปลงเกษตรสาธิตในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือจากเจ้าหน้าที่อื่น

ที่มีให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินการเกษตร หรือการจัดการบริหาร โครงการที่ดีกว่าของเรา ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลาย ๆ คนได้นำเอาความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง ซึ่งผู้จัดกิจกรรมยังมีการบริการ นำวารสารข่าวสารทางการเกษตรไว้ที่ศูนย์ข่าวสารหมู่บ้านให้ผู้สนใจได้เข้าไปศึกษาค้นคว้า ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลและยังมีศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต ของ องค์การบริหารส่วนตำบลไว้บริการสืบค้นข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ไว้บริการตลอด และมีเจ้าหน้าที่พนักงานที่บริการจัดส่งเอกสารหรือข่าวสารต่าง ๆ ให้ผู้ดำเนินโครงการกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตลอด

ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่าด้วยสนับสนุนสมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนในการผลิต และเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพ โดยเป็นการสนับสนุนด้านความรู้ และข่าวสาร

4. การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และการอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ (การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดอบรมทดลองทำปุ๋ยอินทรีย์)

ผลการศึกษารูปได้ว่า ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความพึงพอใจต่อบริการต่าง ๆ ของผู้จัดกิจกรรมที่ให้บริการหรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ดำเนินกิจกรรม โครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่ว่าจะเป็นการแจกจ่ายคู่มือแผ่นพับเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับตามสิทธิทุกคนหากไม่ไปรับของด้วยตนเองก็จะมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ นำมาให้หรือนำไปส่งทุกครั้งตามสิทธิ์ของผู้ได้รับ ทั้งนี้ก็เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนหันมาสนใจกิจกรรมและ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ของผู้ดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ทั้งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อที่ชุมชนจะได้พึ่งพาตนเองได้

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ว่าด้วยการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

5. ท่านคิดว่า มีสาเหตุใดบ้างที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ผลการศึกษารูปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนองสนโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีหลายปัจจัยที่เป็นปัญหาในการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องจาก

การดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ปรัชญาอินทรีย์เป็นการดำเนินโครงการด้านเกษตรกรรม เป็นการเพาะปลูกต่าง ๆ (พืชยืนต้น, พืชล้มลุก) ผสมผสานกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ น้ำจึงเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินกิจกรรมในการเพาะปลูก แต่ผู้ดำเนินกิจกรรมบางส่วนมีการขุดสระน้ำในไรนาหรือแปลงเกษตรอยู่แล้วจึงไม่ค่อยมีปัญหา ประกอบกับในเขตพื้นที่หนอง สโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์มีห้วยหนองคลองบึงในบางส่วนในเขตพื้นที่จึงพอน้ำใช้ในการเกษตรที่ไม่ใช่การเกษตรที่ใหญ่โต ผู้ดำเนินกิจกรรมบางรายมีการเจาะบาดาลน้ำตื้นสำหรับใช้ในแปลงเกษตร สำหรับปัญหาแหล่งเงินในการลงทุน องค์การบริหารส่วนก็มีเงินทุนหรืองบประมาณในการส่งเสริมอาชีพอยู่แล้ว ตามพระราชบัญญัติกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2537 ซึ่งจะต้องทำการ ป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน อาชีพแก่ประชาชนในพื้นที่หรือในท้องถิ่น และแหล่งเงินทุนอีกแห่งที่เป็นที่ฝังของประชาชนอีกแห่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่สนับสนุนเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกส่วนหนึ่ง

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ว่าด้วยการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการใช้ปรัชญาอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

6. ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปรัชญาอินทรีย์

ผลการศึกษารูปได้ว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปรัชญาอินทรีย์หนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ของผู้ดำเนินโครงการและกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง และมีพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลกุดสิมคุ่มใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งทุนงบประมาณและแหล่งสืบค้นข้อมูล และเจ้าหน้าที่นักวิชาการการเกษตรซึ่งรับผิดชอบงานด้านการเกษตรและที่ปรึกษาของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 และมีเกษตรอำเภอเป็นที่ปรึกษาโครงการที่คอยให้ความรู้และคำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายและแผนพัฒนาชาติและแผนพัฒนาตำบลของเทศบาลตำบลกุดสิมคุ่มใหม่อยู่ และ ประกอบกับผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญและเล็งเห็นความสำคัญของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และให้การสนับสนุนกลุ่มและกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมได้รับการอำนวยความสะดวกด้วยดี และตามกฎหมายแล้วโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มอยู่แล้ว และตามสามัญสำนึกและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและกลุ่มผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นผู้มีส่วนช่วยในการเลือกตั้งด้วย จึงได้รับความช่วยเหลือด้วยดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขอคำแนะนำและขอความร่วมมือ

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 ของการวิจัย คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หนอง สโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อเสนอแนะและเพิ่มเติมสำหรับการส่งเสริมอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินโครงการกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในเขตพื้นที่หนองสโนว์ หมู่ที่ 8 มีหลายประการ เช่น อยากรู้ให้มีแหล่งเงินทุนหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่ม ให้มีอาชีพเพิ่มเติม หรืออยากให้มีเจ้าหน้าที่มาตรวจรับเพื่อที่จะสามารถจำหน่ายปุ๋ยหมักอินทรีย์เพื่อที่จะนำรายได้มาบริหารจัดการและส่งเสริมเกษตรกรให้รู้จักใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นคำตอบแทนแก่เกษตรกรที่สนใจจะเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้เกิดการจ้างงานเป็นการส่งเสริมอาชีพอีกทางหนึ่ง บางรายต้องการให้จัดฝึกอบรมอาชีพหรืออบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มเพิ่มเติมเนื่องจากมีจำนวนผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ หรือจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานนอกสถานที่ในพื้นที่ที่มีการประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะได้นำมาเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบต่อไป

ตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 ของการวิจัย คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาแก่สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่คุณภาพดีราคาถูก เพื่อลดค่าใช้จ่ายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยเห็นว่าการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการพัฒนาตัวบุคคล ให้มีอยู่มีกิน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว และชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาประเทศชาติ จำเป็นที่ประชาชนจะต้องพึ่งพาตนเองได้ และมีการเรียนรู้และเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (การส่งเสริมการเกษตร, 2547) จึงจะทำให้พัฒนาบ้านเมืองไปสู่การเมืองในระดับที่สูงขึ้นหรือเจริญขึ้น

และระบบเศรษฐกิจของบ้านเมืองจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นการพัฒนาประเทศของประชาชน โครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะผู้ดำเนินกิจกรรมโครงการถือได้ว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นได้เห็นและมีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เป็นการสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานมีอาชีพ มีรายได้มีอยู่มีกินพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาอาชีพเป็นสิ่งจำเป็น และมีประโยชน์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของทวิศักดิ์ นพเกษตร (2542) และแนวนโยบายหลักแห่งชาติ และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท้องถิ่น แผนพัฒนาชุมชนแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยการให้การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนทำหน้าที่ในการ แก้อไข ส่งเสริม สนับสนุน ด้านการประกอบอาชีพแก่ประชาชน โดยกระทำการผ่านทางข่าวสารประเภทต่าง ๆ การประชุมปรึกษาหารือ การติดต่อส่วนตัว และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อริยา เสวตามร์, 2542) ถือว่าใกล้ชิดที่สุดกับประชาชน เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสเรียนรู้ ฝึกหัด ปฏิบัติและเข้าใจถึงการบริหาร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเน้นหลักให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มิใช่เรียนเฉพาะแต่ทางทฤษฎี ทำให้เกิดการเข้าสู่ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ทั้งยังเกี่ยวพันต่อการพัฒนาระดับชาติ ดังนั้น การดำเนินโครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีผลต่อการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า โครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนสำคัญต่อบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนหนองสโนว์ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผู้ดำเนินโครงการจัดขึ้น แต่ที่พบทำได้น้อยเพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีภาระหน้าที่ หลายด้านด้วยกันประกอบกับเป็นฤดูแห่งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร และประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง ซึ่งจะมีการประชาสัมพันธ์แจ้งแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งไป และการสนับสนุนด้านงบประมาณยังมีไม่มากพอ ในด้านของโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจและเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์ จึงทำให้ไม่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้เต็มที่ และทั้งนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง ในส่วนการพัฒนาอาชีพมีข้อจำกัดด้วยเวลามีระยเวลาน้อยในการดำเนินกิจกรรมจึงไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและประกอบกับปัญหาค่าเงินโครงการในปัญหาด้านการตลาด และยังขาดความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่ อาจเป็นเพราะมีความคิดและความเชื่อว่าการทำการเกษตรโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยากลำบากกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเพราะปุ๋ยเคมีส่งผลต่อผล การเกษตรในระยะสั้น แต่เมื่อได้เปรียบเทียบผลกันแล้วการใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะส่งผลในระยะยาวโดยไม่ทำให้ดินเสื่อมสภาพไม่เหมือนปุ๋ยเคมีทั้งยังมีราคาที่สูงกว่าปุ๋ยอินทรีย์ และจากสภาพสังคมที่ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบ และเกิดการประเมินค่าการทำการเกษตรที่ต่ำ จึงไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า โครงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนสำคัญต่อบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนหนองสนโหว่ หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการยังมีจำนวนไม่มาก อันเนื่องมาจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีภาระหน้าที่ หลายด้านด้วยกันประกอบกับเป็นฤดูแห่งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร และประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง จึงควรจะมีการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนเพิ่มเติม

1.2 กลุ่มผู้ดำเนินโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินกิจกรรมการตลาด และยังขาดความสนใจจากเกษตรกรในพื้นที่ อาจเป็นเพราะมีความคิดและความเชื่อว่าการทำการเกษตรโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยากลำบากกว่าการใช้ปุ๋ยเคมี และจากสภาพสังคมที่ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบ และเกิดการประเมินค่าการทำการเกษตรที่ต่ำ จึงไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 กลุ่มผู้ดำเนินโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยังขาดหน่วยงานของรัฐและผู้บริหารท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ทำการเกษตร เข้ามาให้การช่วยเหลืออย่างจริงจัง ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มผู้ดำเนินโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่ยังขาดงบประมาณ เงินทุน และการส่งเสริมอย่างแท้จริง และยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบพอเพียงที่จะนำมาแก้ไขปัญหาของตนเอง และกลุ่มยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และควรมีการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างให้กลุ่มอื่นได้ปฏิบัติตาม และควรมีการใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมมากกว่าเดิม จึงจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่มีความรอบรู้และขาดประสบการณ์ ผู้จัดกิจกรรมควรต้องมีการอบรมให้ความรู้และ ปลูกจิตสำนึกการใช้ชีวิตแบบพอเพียง

3. ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้ารับการอบรมและเปิดโอกาสให้ได้ไปศึกษาดูงานในงานด้านพัฒนาการทางการเกษตรและการดำเนินอาชีพให้มากขึ้นด้วย และน่าจะมีบุคลากรที่รับผิดชอบหน้าที่หลักในหลายส่วนราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดูแลส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยตรง

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการกลุ่มเป้าหมายมากกว่าเดิม

4.2 มีการแสวงหาแหล่งทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณในการการอบรม เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินงบประมาณเงินทุน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3 ควรมีบุคลากร มีการวางแผนงาน และให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมโครงการส่งเสริมอาชีพโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการพัฒนากลุ่มอาชีพบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4.4 ควรมีการศึกษาเรื่องการทำการเกษตรแบบพอเพียงเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). *แนวการจัดการเรียนรู้ผู้เกษียณแบบเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. (2545). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างค่านิยมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ นันทารรชณะ. (2547). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2538). *ทฤษฎีองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. *วารสารพัฒนาชุมชน*, 27, 24-30.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2546). *การบริหารโครงการ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เขาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก
- รัตนะ บัวสนธ์. (2540). *การประเมินโครงการ/ การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). *คู่มือการติดตามและประเมินโครงการพัฒนาในระดับจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *เกษตรทฤษฎีใหม่สู่การเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ทฤษฎีใหม่สู่การเรียนรู้มุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). *กรอบวิสัยทัศน์ และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 สิงหาคม 2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). การประเมินโครงการ: หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:
เฟื่องฟ้า.

สุพักตร์ พิบูลย์ และกานดา นาคะเวช. (2545). การประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ.
[ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].

เสนีย์ โตุสโฆวงศ์. (2551). รายงานการประเมินโครงการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางขับเคลื่อน
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.
นครสวรรค์: โรงเรียนโกรกพระ.

อำพล เสนาณรงค์. (2542). การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ. สมุทรปราการ:
ภัคชรรส.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ “โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์” หมู่ที่ 5
ตำบลนาวังหิน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 1

ชื่อบริษัท.....
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
เพศ.....อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....
อายุงาน.....ปี

ส่วนที่ 2

คำถามที่ 1 ท่านมีแนวทางในการจัดการ โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยการประยุกต์ใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันส่งผลให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.1 ท่านมีส่วนวางแผนโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.2 ท่านมีส่วนในการจัดการองค์กร ในโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง
โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.3 ท่านมีส่วนในการเป็นผู้นำให้ผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ ประสบผลสำเร็จ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.4 ท่านมีส่วนควบคุมโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 3 ท่านมีการประเมินผลในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ อันส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 4 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาการดำเนินงานในโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ อันส่งผลที่ชัดเจนและเกิดประโยชน์ที่สูงสุด หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

**แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วม “โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์” หมู่ที่ 5
ตำบลนาวังหิน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**

ส่วนที่ 1

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 เพศ.....อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....
 อาชีพ..... จำนวนบุคคลในครอบครัวคน
 ที่อยู่.....

ส่วนที่ 2

คำถามที่ 1 ท่านได้รับรู้หรือไม่ในการจัดการโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ ได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันส่งผลให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.1 ท่านมีส่วนเข้าร่วมวางแผน เกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.2 ท่านมีส่วนเข้าร่วมในจัดโครงสร้าง โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.3 ท่านมีส่วนเข้าร่วมให้โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ สำเร็จได้ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 2.4 ท่านมีส่วนเข้าร่วมควบคุม โครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ โดยวิธีการอย่างไรบ้าง โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 3 ท่านมีการประเมินผลในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ อันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

คำถามที่ 4 ท่านมีแนวทางหรือวิธีการอย่างไรบ้าง ในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานในโครงการหมู่บ้านเกษตรสันติราษฎร์ อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิต หรือไม่อย่างไร โปรดอธิบาย

ตอบ

ภาคผนวก ข
การตรวจอักษรวิสุทธิ

Plagiarism Checking Report

Created on Dec 20, 2016 at 10:01 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
382977	Dec 20, 2016 at 10:01 AM	57710262@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	unit 5.docx	Completed	0.00 %

Match Overview

Show entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

[First](#) [Previous](#) [Next](#)

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
------------------------------	------------------------------

http://plag.grad.chula.ac.th/jobs/382975/161106717

File Edit View Favorites Tools Help

Google Suggested Sites CPMail WebClient - Netta... OneBox abouttabs CFF First page

Plagiarism Checking Report

Created on Dec 20, 2016 at 10:00 AM [Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
382975	Dec 20, 2016 at 10:00 AM	57710262@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	unit2.doc	Complete	3.72 %

Match Overview

Show entries Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	การศึกษาวิจัยในสภาพงานปฏิบัติเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในภาพลักษณ์ของอาชีพต่างๆ คือเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของงาน ด้านกลยุทธ์ จิตวิญญาณ, Cocreation and Implementation of sufficiency economy of of sufficiency economy in Non	อุทัยพร นันทนภา	มหาวิทยาลัยบูรพา	1.07 %
2	แนวทางการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี พื้นที่ศึกษาในมัธยมศึกษา ปี 42, Guidelines For Operating The Principles Of The Sufficiency Economy Philosophy In Uthai Thani Secondary Schools Under The	ฉัตรทิศา บุญดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	0.93 %
3	การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรในสถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ Prachaburi, The Study on Applying Sufficiency Economy Philosophy of the Personnels at Princess Chulabhorn's College, Prachaburi	นงนิตย์ นงนิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	0.86 %
4	STRATEGIES FOR DEVELOPING RAJABHAT UNIVERSITY STUDENTS BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY	นายณัฐยศ ศิริ, Mr. Ueaboon Teephung/นายณัฐยศ ศิริ, Mr. Ueaboon Teephung	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	0.84 %

EN 1007 20/12/2559

Plagiarism Checking Report
Created on Dec 20, 2016 at 10:01 AM Print Report

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
382976	Dec 20, 2016 at 10:01 AM	57710262@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	unit3.doc	Completed	0.00 %

Match Overview

Show entries Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

Showing 0 to 0 of 0 entries First Previous Next Last

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

EN 10:10 20/12/2559

Plagiarism Checking Report
Created on Dec 20, 2016 at 10:05 AM [Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
382979	Dec 20, 2016 at 10:05 AM	57710262@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	unit 4.docx	Completed	0.00 %

Match Overview

Show entries

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				
NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX

Showing 0 to 0 of 0 entries

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

EN 10:11 20/12/2559

Plagiarism Checking Report Print Report

Created on Dec 20, 2016 at 10:00 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
382974	Dec 20, 2016 at 10:00 AM	57710262@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	unit1.doc	Completed	0.00 %

Match Overview

Show entries Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

Showing 0 to 0 of 0 entries First Previous Next Last

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธีรพงศ์ เกาต์ชาติ
วัน เดือน ปีเกิด	6 มกราคม พ.ศ. 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	215 หมู่ 1 ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยากัญญา
พ.ศ. 2559	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการสาธารณะ) วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ชีรพงศ์ เถาว์ชาติ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

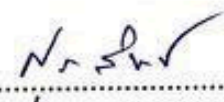
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.กฤษฎ จรินโท)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.กฤษฎ จรินโท)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์)

..... กรรมการ
(ดร.สุกสิทธิ์ เลิศบัวสิน)

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

วันที่.....เดือน พ.ศ. 2559